

Luontopedagogiikan hyödyntäminen varhaiskasvatuksessa

Terhi Leonsaari

2019 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Luontopedagogiikan hyödyntäminen
varhaiskasvatuksessaLuontopedagogiikan
hyödyntäminen varhaiskasvatuksessa**

Terhi Leonsaari
Sosionomikoulutus
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2019 2019

Terhi LeonsaariTerhi Leonsaari

Luontopedagogiikan hyödyntäminen varhaiskasvatuksessaLuontopedagogiikan hyödyntäminen
varhaiskasvatuksessa

Vuosi 20192019

Sivumäärä 48

Opinnäytetyön tarkoituksena oli laajentaa varhaiskasvatuksen oppimisympäristöä luontoon ja hyödyntää luontoa pedagogisesti. Tavoitteena oli luoda malli ja runko luontopedagogiikkaa toteuttavan päiväkodin profiiliksi, sekä laatia päiväkodille toimintasuunnitelma, joka noudatti varhaiskasvatussuunnitelman perusteita. Suunnitelmassa luonto otettiin monipuolisesti ja pedagogisesti tavoitteellisenä oppimisympäristönä huomioon. Unelma omasta päiväkodista toimi opinnäytetyön lähtökohtana, ja tavoitteena oli luoda toimintasuunnitelma oman yrityksen käyttöön.

Teoreettisena viitekehystenä työlle toimi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, sekä paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista teoriapohjaksi valikoitui oppimisen alueet, sekä laaja-alainen osaaminen. Teoriaosuudessa käsiteltiin myös oppimisympäristöä, luontopedagogiikkaa, sekä toimintasuunnitelmaa ja sen sisältöä. Opinnäytetyössä menetelmänä käytettiin benchmarkingia, eli vertailemalla oppimista. Benchmarking esiteltiin menetelmänä, ja työn lopussa havainnollistettiin, miten menetelmää käytettiin tässä työssä.

Opinnäytetyön aineisto kerättiin avoimen tieteen periaatteella, eri yritysten ja yhdistysten sivuilta, tutkimuksista ja hankkeista, sekä kirjallisuudesta. Aineisto taulukoitiin ja muodostettiin kriteerit, joiden avulla aineistoa rajattiin. Kriteerit perustuivat käytännöllisyyteen ja päiväkodin resursseihin ja mahdollisuuksiin. Rajattua aineistoa käytettiin benchmarkingia hyödyntäen ja aineistosta poimittiin ideoita ja menetelmiä toimintasuunnitelmaan. Toimintasuunnitelma laadittiin oman yrityksen käyttöön ja sen resursseihin ja mahdollisuuksiin peilaten. Poimittuja ideoita päiväkodin toimintaan oli projektilähtöinen toiminta, osallistava työtapa, luonto oppimisympäristönä, tutkimalla ja tekemällä oppiminen, viljelylaatikot, sekä hyötypuutarhan perustaminen. Opinnäytetyön tuotoksena syntyi päiväkodin toimintasuunnitelma, jossa painotettiin vahvasti luontopedagogiikkaa ja luontoa oppimisympäristönä. Suunnitelma huomioi varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden oppimisen alueet ja laaja-alaisen osaamisen, sekä täyttää varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden määrittelemät varhaiskasvatuksen tavoitteet.

Asiasanat: luontopedagogiikka, varhaiskasvatus, toimintasuunnitelma, oppimisympäristö, benchmarking

Terhi Leonsaari Terhi Leonsaari

Using outdoor pedagogy in early childhood education

Year	20192019	Pages	48
------	----------	-------	----

The purpose of this thesis was to explore how to broaden the learning environment of early childhood education from classroom to nature and utilize it in pedagogy. The aim was to create a model and framework as a profile for a daycare centre that uses outdoor pedagogy, and to devise an action plan in which the national core curriculum for Early Childhood Education and Care (ECEC) will be carried out. In the plan, nature is used as a learning environment in a diverse and pedagogically goal-oriented way. A vision for my own business acted as a basis for this thesis, and the results will be used in its action plan.

The national core curriculum for ECEC, as well as the local curricula for ECEC, acts as a framework for this thesis. From the national core curriculum for ECEC, 'area of learning' and 'transversal competencies' were selected for the theoretical framework. The theoretical part of this thesis also covers learning environments, outdoor pedagogy, and the plan of action and its contents. Benchmarking methodology was used to conduct this study.

The material for this thesis was gathered as open data from various companies and organizations, studies, projects, and literature. The data were tabulated, and subset based on daycare suitability e.g. resources. The subset data were used for benchmarking, and for picking the methods that were used in the plan of action. An action plan was drawn up to reflect my own business and its resources and potential. Ideas for kindergarten activities that were selected for the action plan included project-based activities, inclusive work, nature as a learning environment, exploration and learning, cultivation boxes, and the creation of a vegetable garden. As a result of the thesis, a kindergarten action plan was developed, with a strong emphasis on nature education and nature as a learning environment. The plan takes into account the areas of learning and the transversal competencies of the ECEC fundamentals and fulfills the ECEC objectives defined by the ECEC fundamentals.

Keywords: outdoor pedagogy, early childhood education, action plan, learning environment, benchmarking

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	6
3	Varhaiskasvatus	7
3.1	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet pedagogisen toiminnan ohjaajana	7
3.2	Oppimisympäristö	11
3.3	Luontopedagogiikka	12
4	Toimintasuunnitelma	13
5	Benchmarking	14
6	Projektin toteutus	16
6.1	Toimintaympäristön ja kohderyhmän kuvaus	16
6.2	Toimintasuunnitelman laatiminen	17
6.2.1	Aineisto ja sen luokittelu	17
6.2.2	Aineiston rajaus ja kriteerien määrittely	21
6.2.3	Valitun aineiston esittely	22
6.3	Toimintasuunnitelman esittely ja sen vertailu varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin	24
7	Pohdinta ja arviointi	30

1 Johdanto

Luonto on meitä lähellä, halusimme tai emme. Luonto mahdollistaa meidän olemassaolomme ja luonto antaa meille paljon. Luonnosta saa inspiraatiota ja se antaa meille rauhallisen paikan ajatella ja jäsentää ajatuksiamme. Luonnossa oleminen rentouttaa, auttaa palautumaan stressistä ja parantaa mielialaa. (Luke 2019.)

Tämän opinnäytetyön lähtökohtana on unelma omasta päiväkodistä. Päiväkodistä, joka tarjoaa asiakkailleen laadukasta varhaiskasvatusta. Päiväkodistä, jonka toiminta-ajatuksena on läheinen suhde luontoon, ja jonka toiminnassa hyödynnetään luontopedagogiikkaa. Halu tuottaa lapsille positiivisia luontokokemuksia ja mahdollistaa lapsille hyvä ja rikas luontosuhde.

Miten voimme varhaiskasvatuksessa tutustua luontoon, millä eri tavoin voimme käyttää luontoa pedagogisena oppimisympäristönä? Mitä kaikkia mahdollisuuksia luonto meille tarjoaa? Kuinka tärkeää on luoda lapsille hyvä luontosuhde ja kuinka tärkeää lasten on ymmärtää oman toimintamme vaikutus luontoon? Miten voimme omalla toiminnallamme vaikuttaa luontoon?

Idea opinnäytetyölle syntyi oman työn kautta. Omassa työssäni ajankohtainen asia on luontopäiväkodin perustaminen ja siihen liittyvän pedagogiikan määrittely ja yksikön toimintasuunnitelman, sekä päiväkodin mallin ja rungon suunnittelu.

2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on laajentaa varhaiskasvatuksen oppimisympäristöä luontoon ja luontopedagogiikkaan. Tavoitteena on luoda malli ja runko luontopedagogiikkaa toteuttavan päiväkodin profiiliksi, sekä laatia päiväkodille toimintasuunnitelma, joka noudattaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteita. Tavoitteena on luoda käytännöllinen ja toimiva, pedagoginen toimintasuunnitelma luontopäiväkodin käyttöön. Suunnitelmassa luonto on otettu monipuolisesti ja pedagogisesti tavoitteellisena oppimisympäristönä huomioon.

Käytännöllisyys näkyy suunnitelmassa niin, että suunnitelma laaditaan nimenomaan tähän päiväkotiin ja tämän päiväkodin ympäristö ja resurssit huomioiden. Toimintasuunnitelman on oltava sellainen, että se on helposti toteutettavissa arjessa. Liian mittava, tai liian hankalasti toteutettavissa oleva suunnitelma jää helposti toteuttamatta, tai toteutus jää vajaaksi. Tällöin varhaiskasvatussuunnitelman perusteet eivät täyty.

3 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan varhaiskasvatusta toteutetaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet perustuvat varhaiskasvatukseen (2018), jossa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen, sekä määrittellään varhaiskasvatuksen tavoitteet.

Varhaiskasvatustalaki määrittää varhaiskasvatuksen suunnitelmalliseksi ja tavoitteelliseksi kasvatukseen, hoidon ja opetuksen kokonaisuudeksi, jossa painottuu pedagogiikka. (Varhaiskasvatustalaki 2018, 2 §) Varhaiskasvatuksen tavoitteiksi määrittellään lapsen kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistäminen yhdessä lapsen huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, ja ehkäisee syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on lasten osallisuuden ja aktiivisen yhteiskunnallisen toimijuuden vahvistaminen. Varhaiskasvatus myös tukee huoltajia kasvatustyössä, sekä mahdollistaa huoltajien työssäkäynnin tai opiskelun. (Vasu 2018, 14.)

3.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet pedagogisen toiminnan ohjaajana

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet määrittelee varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan monen eri asian summaksi. Kuvassa 1 on kuvattu varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden määrittelemä varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys, joka koostuu lasten mielenkiinnon kohteista ja tarpeista, kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta, oppimisen alueista, sekä laaja-alaisesta osaamisesta.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa on oppimiselle määritellyt alueet, joiden kaikkien tulisi toteutua varhaiskasvatuksessa. Oppimisen alueilla määrittellään ne pedagogisen toiminnan keskeiset sisällöt, jotka ohjaavat henkilöstöä monipuoliseen pedagogiseen toimintaan lasten kanssa. Oppimisen alueet eivät ole erillisiä, irrallisia osia, vaan niiden aihepiirejä on tarkoitus yhdistellä ja soveltaa lasten mielenkiinnon kohteiden mukaisesti, sekä ikätaso huomioiden. (Vasu 2018, 40-42.)

Kuva 1 Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys.

Oppimisen alueet on jaoteltu seuraaviin kokonaisuuksiin:

- Kielten rikas maailma

Varhaiskasvatuksessa on tarkoitus vahvistaa lasten kielellisiä taitoja ja valmiuksia, sekä kehittää lasten kielellisen identiteetin kehittymistä. Kieli on lapselle tärkeää vuorovaikutuksen väline. Kielen avulla lapsi ilmaisee itseään, oppii uusia asioita ja kehittää itseään. Lapsen kielellinen identiteetti kehittyy, kun kaikki kielen kehityksen keskeiset osa-alueet toteutuvat. Osa-alueisiin kuuluvat vuorovaikutustaidot, kielen ymmärtämisen taidot, puheen tuottamisen taidot, kielen käyttötaidot, kielellinen muisti ja sanavarasto, sekä kielitietoisuus. (Vasu 2018, 40-42.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ehdottaa varhaiskasvatuksen henkilöstöä käyttämään kielellisten taitojen vahvistamiseen monia eri keinoja, kuten esimerkiksi lasten kuuntelemisen, keskustelun lasten kanssa, kielellisen mallintamisen, lorut,

laululeikit, kielellä leikkelyyn, satujen lukemisen ja tarinoiden kerronnan. (Vasu 2018, 40-42.)

- Ilmaisun monet muodot

Varhaiskasvatuksessa on tavoitteena tukea lasten musiikillisen, kuvallisen, sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä, sekä tutustuttaa lapset eri kulttuureihin ja taiteenaloihin. Ilmaisun eri muodot kehittävät lasta hyvin monipuolisesti, ne edistävät lasten oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja ja myönteistä minäkuvausta, ja antavat valmiuksia ymmärtää ympäröivää maailmaa. Ilmaisun kehittäminen ajattelun ja oppimisen taitoja ja mielikuvitusta. Myös lasten eettinen ajattelu kehittyy, sekä monilukutaidon, osallistumisen ja vaikuttamisen osaaminen vahvistuu. (Vasu 2018, 42-43.)

Ilmaisun keinoiksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet nimeää esimerkiksi erilaisten työtapojen käytön, erilaiset oppimisympäristöt, lähialueen kulttuuritarjonnan hyödyntämisen, spontaanin sekä ennalta suunnitellun toiminnan, erilaisten esitysten tekemisen, eri materiaalien käytön, draaman, tanssin, nikkaroinnin ja leikin. (Vasu 2018, 42-44.)

- Minä ja meidän yhteisömme

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on kehittää lasten yhteisössä toimimisen taitoja ja opettaa lapsia ymmärtämään lähiyhteisön monimuotoisuutta. Tämän osa-alueen tarkoituksena on tukea lasten kulttuurista osaamista, vuorovaikutuksen ja ilmaisun osaamista, sekä ajattelun ja oppimisen osaamista. Keinoiksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ehdottaa eettisten kysymysten pohtimista lasten kanssa, eri katsomuksiin ja niiden perinteisiin tutustumista, menneeseen, nykyiseen ja tulevaan aikaan tutustumista eri keinoin, satuja, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa, mediasisältöä, vierailijoita, vierailuja ja lähiympäristön tapahtumiin osallistumisen. (Vasu 2018, 44.)

- Tutkin ja toimin ympäristössäni

Tämän osa-alueen tarkoituksena on antaa lapsille valmiuksia ymmärtämään ympäristöään. Varhaiskasvatus tukee lapsen matemaattisen ajattelun kehittymistä, sekä tutustuttaa lapset ympäristökasvatukseen ja teknologiakasvatukseen. Lasten oma havainnointi, kokemukset ja elämykset opettavat lapsille syy- ja seuraussuhteita, sekä kehittää lasten ajattelua ja oppimista. Keinoiksi matemaattisen ajattelun vahvistamiseen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet nimeää muotojen, määrien ja muutosten havainnoinnin arjessa, eri välineiden ja kuvien käytön matemaattisissa havainnoissa, luokitteluisissa ja järjestelyissä, sekä lukujonot, lorut, riimit,

liikuntaleikit, piirtämisen ja rakentelut. Ympäristökasvatuksen keinoiksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet nimeää retkeilyn, ympäristön tutkimisen, luonnonilmiöiden havainnoimisen, eri kasvi- ja eläinlajien tunnistamisen, sekä kestävän kehityksen periaatteisiin tutustumisen. Teknologiakasvatuksen keinoina varhaiskasvatussuunnitelman perusteet nimeää eri teknisten ratkaisujen havainnoinnin, sekä tietoteknologiin laitteisiin tutustumisen. (Vasu 2018, 44-47.)

- Kasvan, liikun ja kehityn

Tähän osa-alueeseen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet luokittelee liikkumiseen, ruokakasvatukseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tavoitteita. Osa-alue painottaa arjen taitojen osaamista ja itsestä huolehtimisen taitoja.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on innostaa lapsia liikkumaan monipuolisesti, säännöllisesti ja riittävästi. Liikunnan keinoiksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet nostaa esiin liikunnalliset leikit, retkeilyn, eri välineiden käytön, eri aistien käytön, perinteiset pihaleikit, satu- ja musiikkiliikunnan, sekä lapsen omaehtoisen liikkumisen. Ruokakasvatuksen tavoitteena on myönteinen suhtautuminen ruokaan, sekä monipuoliset ja terveet ruokailutottumukset. Keinoina varhaiskasvatussuunnitelman perusteet mainitsee eri aistien avulla ruokiin tutustumisen, ruoasta keskustelun, tarinat ja laulut. Terveyskasvatus keskittyy itsestä huolehtimiseen ja turvallisuudesta huolehtimiseen. Keinoiksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet nimeää arjen tilanteet ja liikennesääntöihin tutustumisen. (Vasu 2018, 47-49.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet nimeää varhaiskasvatuksen yhdeksi tehtäväksi laaja-alaisen osaamisen, joka muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta, sekä kyvystä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen vaatimalla tavalla. Tämä tarve nousee esiin nykyajan alati muuttuvassa maailmassa. Yhteisössä kansalaisena eläminen edellyttää tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista. Laaja-alaisen osaamisen kehittäminen auttaa lasta kasvamaan yksilönä ja yhteisönsä jäsenenä. (Vasu 2018, 23-24.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Vasu 2018, 24-27.) kuvataan viisi laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta:

- ajattelu ja oppiminen

Nämä taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa ihmisten ja ympäristön kanssa ja ovat perustana osaamisen kehittymiselle ja oppimiselle. Lasten ajattelu ja oppiminen kehittyvät kokemusten kautta. Ihmettely, oivallukset, oppimisen ilo, leikeissä käytetty mielikuvitus ja luovuus, sekä yhdessä maailman tutkiminen kehittävät näitä taitoja.

- kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Nykymaailma on kulttuurisesti, kielellisesti ja katsomuksellisesti moninainen paikka, jossa sosiaaliset taidot, vuorovaikutustaidot sekä kulttuurinen osaaminen korostuvat. Osaamisen taitoja ovat kuuntelun taito, ja taito tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä reflektoida omia arvoja ja asenteita. Vuorovaikutustaidot ja kyky ilmaista itseään heijastuvat kykyyn ymmärtää toisia, ja näillä taidoilla on merkitystä lapsen omalle identiteetille, toimintakyvylle ja hyvinvoinnille. Toimiva vuorovaikutus erilaisista taustoista tulevien ihmisten kanssa edellyttää muiden kulttuurien ja katsomusten ymmärtämistä ja kunnioittamista.

- itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on vahvistaa lasten hyvinvointia ja turvallisuutta ja niihin liittyviä taitoja ja ohjata lapsia kestävän elämäntavan valintoihin. Lapsia tuetaan itsenäisyyteen ja lasten kanssa harjoitellaan arjen taitoja ja itsestä huolehtimisen taitoja.

- monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Monilukutaitoa ja teknologista osaamista tarvitaan nykymaailmassa kaikkialla. Monilukutaito on ympäröivän maailman ymmärtämistä ja samalla keskeinen taito myös vuorovaikutukselle. Teknologia on läsnä kaikkialla arjessa, ja yhteisössä eläminen vaatii nykyisin teknologista taitoa enenevässä määrin.

- osallistuminen ja vaikuttaminen

Aktiivinen ja samalla vastuullinen osallistuminen ja vaikuttaminen ovat perusta demokraattiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle. Tähän tarvitaan yksilöltä taitoa ja halua osallistua yhteisönsä toimintaan. Lasten oikeuksiin kuuluu kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämään, ja nämä asiat tulee huomioida myös varhaiskasvatuksessa.

Lähtökohtana pedagogisen toiminnan suunnittelulle ovat lasten mielenkiinnon kohteet ja lasten esittämät kysymykset. Mielenkiinnon kohteet ilmenevät leikeissä, nousevat esiin satujen ja lorujen ja esimerkiksi tehtyjen retkien perusteella. (Vasu 2018, 40.)

3.2 Oppimisympäristö

Oppimisympäristön käsite on varsin moniulotteinen. Oppimisympäristöllä tarkoitetaan useimmiten paikkaa tai tilaa, mutta oppimisympäristönä voidaan nähdä myös oppimista

tukeva yhteisö, verkosto, tai toiminta (Kronqvist & Kumpulainen 2011, 45). Oppimisympäristö voidaan nähdä myös käytänteinä, välineinä tai tarvikkeina, jotka tukevat lapsen kasvua ja oppimista (Nummila 2016, 11). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet määrittää varhaiskasvatuksen oppimisympäristöiksi luonnon, pihat, leikkipuistot, sekä muun rakennetun ympäristön (Vasu 2018,33). Varhaiskasvatustalain (2018, 10§) mukaan varhaiskasvatusympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä, sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä, kehitys ja muut edellytykset huomioon ottaen.

Oppimisympäristö voidaan jakaa fyysiseen, sosiaaliseen, psyykkiseen ja pedagogiseen ulottuvuuteen (Manninen, Burman, Koivunen, Kuittinen, Luukannel, Passi & Särkkä 2007, 16, 38). Fyysiseen ulottuvuuteen kuuluvat tila, ulkotilat, luonnonympäristö ja turvallisuus. Fyysinen ulottuvuus ottaa huomioon istuinten mukavuuden, valaistuksen, huonekalut ja yleisesti fyysisen ympäristön merkityksen. Ulottuvuuteen kuuluu myös välineiden helppokäyttöisyys, luotettavuus, ihmisläheisyys, viihtyvyys, turvallisuus ja mukavuus. Oppimisympäristön sosiaalinen ulottuvuus käsittää psyykkisen ja henkisen ilmapiirin vaikutuksen oppimiseen, kuten vuorovaikutuksen, ryhmän roolin ja ilmapiirin. Pedagoginen ulottuvuus käsittää opetusmateriaalit, opettajan taidot, opetusmenetelmät, opetuksen sisällöt ja vuorovaikutustaidot. Pedagogisesta ulottuvuudesta muodostuu varhaiskasvatuksen laatu. (Nummila 2016, 12-13.)

Nummila (2016, 14.) on määritellyt oppimisympäristön pedagogisen, fyysisen ja sosiaalisen ulottuvuuden kohtaamiseksi. Pedagoginen ulottuvuus koostuu lapsen osallisuudesta, kasvattajan tiedosta ja tietoisuudesta, vuorovaikutuksesta, sekä tavoitteista ja arvioinnista. Sosiaalinen ulottuvuus sisältää henkisen, psyykkisen, kulttuurisen ja kognitiivisen osa-alueen. Fyysinen oppimisympäristö pitää sisällään tilat, välineet, lähiympäristön, turvallisuuden, tekniset välineet, sekä didaktisen ulottuvuuden. Nummilan mallissa pedagoginen, sosiaalinen ja fyysinen ulottuvuus ovat osaksi päällekkäin ja pedagoginen ulottuvuus sisältyy myös sosiaaliseen ja fyysiseen ympäristöön. Yhteistä näille ulottuvuuksille on tavoitteiden asettelu, vuorovaikutus, sekä ympäristön tavoitteellinen rakentaminen.

3.3 Luontopedagogiikka

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Vasu 2018, 22-23.) pedagogiikalla tarkoitetaan monitieteistä, erityisesti kasvatus- ja varhaiskasvatustieteelliseen tietoon perustuvaa, ammatillisesti johdettua ja ammattihenkilöstön toteuttamaa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, jossa lasten hyvinvointi ja oppiminen toteutuu. Varhaiskasvatus muodostuu kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta, ja toteutuu henkilöstön, lasten ja ympäristön vuorovaikutuksena.

Luontopedagogiikka on luontoon ja sen toimintaan pohjautuvaa pedagogiikkaa. Luontopedagogiikalle ei löydy yksiselitteistä määritelmää, vaan luontopedagogiikka voi pohjautua monelle erilaiselle käsitteelle. Yhteistä näille kaikille on luontoympäristössä toimiminen, sekä oppiminen oman toiminnan kautta (Hokkanen 2018, 9).

Ympäristöasenteita tutkittaessa on huomattu lapsuuden myönteisten ympäristökokemusten ja aikuisiän ympäristöstä huolehtimisella olevan vahva yhteys. Lapsuuden luonnossa leikkimisellä on todettu olevan yhteys myönteiseen asenteeseen ympäristöä kohtaan myöhemmällä iällä. Osallisuus ja yhteenkuuluvuuden tunteet, sekä ympäristöstä oppiminen lisäävät kokemusten merkittävyyttä. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 22-23.)

Hokkanen (2013, 12-13.) on opinnäytetyössään käsitellyt luontokasvatusta, jossa luonto voidaan nähdä oppimisympäristönä. Tavoitteena on syventää ihmisen ja luonnon välistä tunnesidettä luontokokemusten kautta ja samalla lisätä luontotietoutta. Luontokasvatukseen liittyy myös luontoon ja luonnonilmiöihin tutustumista havainnoimalla, tutkimalla ja kokeilemalla. Näin lapsi oppii ymmärtämään ilmiöitä ja niiden välisiä suhteita, sekä oman toimintansa vaikutusta luontoon. Varhaiskasvatuksella on myös tärkeä tehtävä tarjota luontokokemuksia ja -elämyksiä kaikille lapsille, nyky maailmassa niiden saaminen ei ole itsestäänselvyys.

4 Toimintasuunnitelma

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tuotos on toimintasuunnitelma luontopäiväkodin käyttöön. Toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehto tutkimukselliselle opinnäytetyölle. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tavoitteena on käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai järjeistämistä. Toteutustapana voi olla esimerkiksi kirja, opas tai portfolio. (Vilka & Airaksinen 2003, 9.) Toiminnallisen opinnäytetyön vaiheisiin kuuluvat tiedon etsiminen, aineiston lajittelu, kriteerien määrittely, käytetyn aineiston valitseminen, sekä lupakysymykset.

Pedagogisen toiminnan viitekehyksenä toimii toiminnan suunnittelu.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018, 36-37) mukaan pedagogisen toiminnan toteutuminen koostuu vuorovaikutuksesta lasten ja henkilöstön välillä. Laadukkaan pedagogisen toiminnan toteuttaminen vaatii suunnitelmallisuutta ja dokumentointia. Salon paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman (2017, 13) mukaan päiväkodin toiminnan suunnittelun apuna käytetään lasten varhaiskasvatussuunnitelmista poimittuja lasten mielenkiinnon kohteita ja tavoitteita, ja niiden pohjalta laaditaan toimintasuunnitelma, jossa huomioidaan ryhmän tavoitteet, oppimisympäristö ja sisällöt, työtavat sekä pedagoginen dokumentointi.

Toimintasuunnitelmassa kuvataan päivähoitoyksikkö ja esitellään yksikön toiminta-ajatus ja toimintaa ohjaavat normit. Päiväkotien toimintaa ohjaavat varhaiskasvatussuunnitelmat, jotka määrittävät varhaiskasvatuksen sisältöä ja tavoitteita. Toimintasuunnitelmassa tehdään näkyväksi tavoitteiden toteuttamistavat päiväkodin arjessa, eli sen, millä tavoin varhaiskasvatuksen tavoitteet toteutetaan päiväkodin toiminnassa. Toimintasuunnitelma esittelee konkreettisia tapoja, joilla varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet toteutuvat.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa on määritelty pedagogisen toiminnan viitekehys, jonka keskiönä on oppiva ja hyvinvoiva lapsi. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa oppiminen on jaoteltu erilaisiin osa-alueisiin, jotka ovat:

- Kielten rikas maailma
- Ilmaisun monet muodot
- Minä ja meidän yhteisömme
- Tutkin ja toimin ympäristössäni
- Kasvan, liikun ja kehityn (Vasu 2018, 40.)

Myös laaja-alaisen oppimisen osa-alueiden tulee toteutua toimintasuunnitelmassa vasun tarkoittamalla tavalla. Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet ovat:

- ajattelu ja oppiminen
- kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- osallistuminen ja vaikuttaminen (Vasu 2018, 24.)

Tavoitteena on, että nämä kaikki oppimisen osa-alueet saadaan toteutettua toimintasuunnitelmassa luontopedagogiikkaa ja luontoa oppimisympäristönä hyödyntäen.

5 Benchmarking

Benchmarking, on menetelmä, joka tarkoittaa oman toiminnan vertaamista vastaavaan toimintaan. Benchmarkingin perusidea on oppiminen toisilta ja opitun soveltaminen omaan toimintaan. Benchmarking on sekä oppimis- että kehittämismenetelmä, joka antaa tietoa

erilaisista ympäristöistä ja mahdollistaa opitun soveltamisen käytäntöön. Toimintatapana ja tutkimusmenetelmänä benchmarking ei ole uusi, mutta sitä ei ole kutsuttu samalla nimellä. Benchmarkingilla ei ole varsinaista suomalaista nimeä, mutta menetelmää on kutsuttu kirjallisuudessa suomennetuilla nimillä, kuten vertailuoppimisena, vertaisanalyysinä, esikuva-analyysinä ja vertailukehittämisenä. Vaikka menetelmän perusideana on vertailu, tarkoitus ei kuitenkaan ole jäljitellä tai kopioida toisten toimintaa. Tarkoituksena on oppia toisten toimivista ratkaisuista ja soveltaa ratkaisuja omaan toimintaan. (Laine 2007, 12-13.)

Nivan ja Tuomisen (2012, 33) mukaan benchmarking on alun perin Japanista alkunsa saanut menetelmä, jossa tarkoituksena on oppia itseä selvästi paremmilta. Tuominen (2016, 8-10.) on esittänyt 7-askelisen benchmarking-mallin, jonka askeleet ovat:

- 1 Määrittele benchmarking-kohde

Määritellään ja tunnistetaan yrityksen kehityskohde, jota lähdetään muokkaamaan benchmarkingin avulla.
- 2 Tunnista benchmarking-yritykset

Tunnistetaan ne yritykset, jotka ovat parhaita kehittämiskohteena olevassa asiassa. Yritykset, jotka ovat selvästi meitä parempia ja kelpaavat malliksi kehittämiskohteelle.
- 3 Opi, kuinka me sen teemme

Oman prosessin menetelmien ja toimintatapojen kuvaaminen ja oman toimintatavan tiedostaminen.
- 4 Opi, miten he sen tekevät

Tutkitaan miten benchmarking-yrityksiksi valikoidut yritykset toimivat kehityskohteen kannalta. Määritellään heidän toimintatapansa ja menetelmänsä ja vertaillaan heidän ja meidän käyttämiä prosesseja. Valitaan parhaat prosessit, menetelmät ja toimintatavat.
- 5 Aseta tavoitteet

Asetetaan suorituskyvyn tavoitteet, joihin pyritään. Tehdään suunnitelmat nykyhetkelle, sekä tulevaisuudelle.

- 6 Sovella ja ota käyttöön
- Suunnitellaan muutokset, laaditaan toteuttamissuunnitelma ja toteutetaan muutokset. Tähän vaiheeseen kuuluu löydettyjen menetelmien ja toimintatapojen soveltaminen omiin tarpeisiin.
- 7 Vakiinnuta ja kehitä edelleen
- Vakiinnutetaan uudet menetelmät ja toimintatavat osaksi käytäntöä, sekä aloitetaan benchmarking-prosessi alusta.

Benchmarkingiin liittyy myös eettisiä periaatteita, joita Niva ja Tuominen (2012, 106-109.) ovat määritelleet kirjassaan. He nostavat esiin muun muassa laillisuuden, tietojen vaihdon avoimesti, salassapitovelvollisuuden, lupa-asiat ja kumppanuussuhteen ja luottamuksen. Benchmarkingin on aina oltava lain mukaista toimintaa ja noudatettava lakeja. Benchmarking-toiminnassa avoimuus ja tietojen jakaminen avoimesti on tärkeää luottamuksen säilyttämiseksi. Salassapitovelvollisuus tulee huomioida benchmarking-prosessin jokaisessa vaiheessa. Valittuun yritykseen tulee aina olla yhteydessä ja pyytää lupa käyttää heidän yrityksensä tietoja. Benchmarking-toiminta on yritysten välistä luottamuksellista kumppanuutta, joka vaatii luottamusta ja avoimuutta molemmilta osapuolilta.

Tässä opinnäytetyössä käytän benchmarkingia toimintasuunnitelman tekemiseen. Luontopedagogiikka voi käyttää varhaiskasvatuksessa monin eri tavoin ja näitä yhdistelemällä muokkaan materiaalista toimintasuunnitelman mallin, jota voin hyödyntää omassa päiväkodissani.

6 Projektin toteutus

6.1 Toimintaympäristön ja kohderyhmän kuvaus

Tässä projektissa toimintaympäristönä toimii yksityinen päiväkotikoti Salossa. Päiväkotikoti toimii rauhallisella omakotitaloalueella, jossa luonto on lähellä. Päiväkodilla on oma vehreä piha, jossa kasvavat omenapuut ja marjapensaat. Lähiympäristöstä löytyy metsää ja puistoa, jossa pääsemme luontoon. Asiakkaat koostuvat varhaiskasvatuksen asiakasperheistä, alle kouluikäisistä lapsista, joiden ikähaarukka on 9kk- 5 vuotta, ryhmäkoon ollessa 21 lasta.

6.2 Toimintasuunnitelman laatiminen

Tässä opinnäytetyössä tavoitteena on toimintasuunnitelman tuottaminen päiväkodille. Toimintasuunnitelma laaditaan jokaiselle päiväkodille, ja siihen on kirjattu päiväkodin toiminta-ajatus ja -periaatteet, sekä suunnitelma lukuvuoden toiminnalle.

Toimintasuunnitelman tulee olla varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin perustuva ja pedagoginen.

Tämän päiväkodin pedagogiikka pohjautuu luontoon oppimisympäristönä. Suomen luonnossa korostuvat vuodenaikojen vaihtelu, ja toimintasuunnitelman perusrunko rakentuu vuodenaikojen kierron ympärille. Oma ajatukseni toiminnan perusajatuksiksi on ”Opimme luonnossa”, ja se pohjautuu juurikin vuodenaikojen vaihtelulle ja niiden huomioimiselle.

Aineistoa olen etsinyt laajasti internetistä ja kirjallisuudesta. Eri kaupunkien luontopäiväkotien sivuilta, kaupunkien varhaiskasvatuksen sivuilta, yksityisten palveluntuottajien sivuilta, eri järjestöjen sivuilta, sekä erilaisista tutkimuksista ja julkaisuista. Olen työssäni käyttänyt avoimen tieteen periaatteella olevaa tietoa, eli julkisesti esillä olevaa tietoa.

Luontopedagogiikasta ja luontopäiväkodeista on saatavilla runsaasti materiaalia internetissä, sekä aiheesta on tehty paljon opinnäytetöitä ja tutkimuksia. Luonnossa toimiminen on viime vuosina yleistynyt ja luonnon hyödyntämiseen varhaiskasvatuksessa on kiinnitetty yhä enemmän huomiota. Luontopedagogiikkaa on hyvin monenlaista ja eriasteista. On päiväkoteja, joissa luontopedagogiikkaa toteutetaan silloin tällöin metsäretkillä. Ja sitten on päiväkoteja, joissa aivan kaikki toiminta tapahtuu ulkona, myös päiväunet. Suurin osa päiväkodeista sijoittuu näiden välimaastoon.

Toisissa päiväkodeissa luonto on otettu huomioon kierrätyksenä ja kestäväenä kehityksenä. Toisessa päiväkodissa luonto huomioidaan ulkoilussa, ja toisaalla taas panostetaan ulkoiluun. Luontopäiväkotien toimintatavat eroavat jossain määrin toisistaan.

6.2.1 Aineisto ja sen luokittelu

Olen laatinut taulukon keräämästäni aineistosta ja sen pääperiaatteista (Kuva 2). Olen lajitellut löytämäni aineiston ja kerääntynyt mahdollisimman monipuolisen katselmuksen eri tavoista hyödyntää luontoa varhaiskasvatuksessa. Esittelen lyhyesti aineistoa, johon olen tutustunut.

- Metsämörri-toimintaa esiintyy hyvin monessa päiväkodissa monella eri paikkakunnalla. Toiminta on Suomen Ladun järjestämää toimintaa, joka perustuu lähiluonnon

hyödyntämiseen leikkimällä, liikkumalla, tutkimalla ja ihmettelemällä. Keskeisiä arvoja toiminnassa ovat ilo, kiireettömyys ja kokemuksellisuus. Metsämörri-toiminta vaatii ohjaajan kouluttautumisen Suomen Ladun järjestämässä koulutuksissa. Koulutus on maksullista. Tarjolla on peruskoulutusta ja täydentäviä kursseja, kurssihinnat pyörivät kurssista riippuen noin 100-200 eurossa per henkilö. (Metsämörri 2019.) Metsämörri on leikki- ja satuhahmo, joka keskustelee lasten ja eläinten kanssa, ja opettaa samalla lapsia suojelemaan luontoa (Nikkinen 2002, 16). Satujen ja leikkien avulla lapsi oppii tiedostamattaan tärkeitä elämisen taitoja (Nikkinen 2002, 38).

TOIMINTAMUOTO	KESKEISET PERIAATTEET	ESIMERKKEJÄ
METSÄMÖRRI	Suomen Ladun järjestämää toimintaa lähiluontoon leikkimään, liikkumaan, tutkimaan, ihmettelemään vaatii ohjaajan koulutuksen, koulutus maksullista	yleisesti käytössä päiväkodeissa useilla paikkakunnilla
LUONNOSSA KOTONAAN	Suomen ladun järjestämää toimintaa luonto- ja ympäristökasvatusta luontoliikuntaa ulkoilmaelämää säällä kuin säällä, ympäri vuoden leikki, liikkuminen, kiireetön yhdessä olo ja yhdessä tekeminen täytettävä toiminnan kriteerit vaatii ohjaajan koulutuksen, koulutus maksullista	käytössä useassa päiväkodissa pääsääntöisesti pääkaupunkiseudulla
GREEN CARE	ekopsykologiaan perustuva täytettävä toiminnan kriteerit luontolähtöistä pedagogiikkaa pedagoginen metsä- /puutarhatoiminta sertifikaattipohjaista toimintaa, maksullista	Vilenin opinnäytetyö
DESIGN SUUNTAUTUNUT PEDAGOGIIKKA	oppimismenetelmä ilmiöiden avulla oppiminen Case forest	Niemelän opinnäytetyö Peltohuhdan opinnäytetyö
LUONTOKASVATUS	luonto- ja ympäristökasvatusta luonto oppimisympäristönä	Ympäristökoulu Polku Koikkalaisen opinnäytetyö Hokkosen & Välikankaan opinnäytetyö Stjerna-Häkämiehen pro gradu- tutkielma
VIHREÄ LIPPU	FEE Suomen organisoimaa toimintaa monipuolista ympäristökasvatusta kestävän kehityksen ohjelma maksullinen, sertifikaattipohjainen	yli 300 toimijaa ympäri Suomen päiväkoteja, kouluja, oppilaitoksia
KAUPUNKIVILJELY	ruoan kasvattamista kaupungissa lähiruokaa, luomuruokaa elämyksellistä ympäristökasvatusta matokompostori	yleisesti käytössä päiväkodeissa Turkin opinnäytetyö Kouvolan varhaiskasvatus Ympäristökoulu Polku

Kuva 2 Aineiston kuvaus.

- Luonnossa kotonaan-toiminta on ulkoilmaelämää viettävien varhaiskasvatuksen ja koululaisten parissa toimivien toimijoiden verkosto. Toiminta perustuu runsaaseen ulkoiluun säällä kuin säällä, ympäri vuoden. Toiminnassa korostuvat leikki, luonnossa liikkuminen, kiireetön yhdessäolo ja yhdessä tekeminen. Toimintaa ohjaavat kriteerit, kuten lapsen osallisuus ja kestävä elämäntapa, sekä pitkäkestoinen päivittäinen ulkoilu. Toiminta on Suomen Ladun koordinoimaa ja vaatii maksullisen koulutuksen. Koulutuksessa on tarjolla peruskoulutusta ja työpajoja. Kurssin hinta on 155 euroa per henkilö Suomen ladun jäseniltä, muilta 195 euroa. Tarjolla on myös mahdollisuus hakea mukaan toimijoiden verkostoon. Tämä edellyttää, että vähintään puolet henkilökunnasta on käynyt peruskoulutuksen, hakulomake on täytetty, sekä toimipaikka on vähintään puolen vuoden ajan toiminut Luonnossa kotonaan-kriteerien mukaisesti. (Luonnossa kotonaan, 2019.) Luonnossa kotonaan toimintaa esiintyy päiväkodeissa, sekä ryhmäperhepäiväkodeissa eri puolilla Suomea, painottuen kuitenkin pääkaupunkiseudulle. Toimipaikat on listattu Suomen Ladun sivuille. (Suomen Latu, 2019.)
- Green Care- toiminta on luontoon ja maaseutuympäristöön liittyvää toimintaa, jolla edistetään ihmisen hyvinvointia ja elämänlaatua. Toiminta pitää sisällään paljon erilaisia ja eri tavalla käytettyjä menetelmiä, kuten eläinavusteisia menetelmiä, sosiaalista ja pedagogista puutarhatoimintaa, kuntouttavaa toimintaa, sekä ekopsykologian menetelmiä. Toiminnan harjoittaminen on tavoitteellista, vastuullista ja ammatillista. Toimintaa pyörittää Green Care Finland-yhdistys, ja yhdistykseltä voi hakea Luonto Voima- tai Luonto Hoiva- laatumerkkejä. Laatumerkki on maksullinen ja hinta riippuu toiminnan suuruudesta, alle 10 työntekijän toimijalle hinta on 400 euroa ja vähintään 10 työntekijän toimijalle hinta on 600 euroa. Myönnetty merkki on voimassa kolme vuotta. Merkin saaminen edellyttää myös kurssimuotoisen koulutuksen, työkirjan täyttämisen, kattavan turvallisuusasiakirjan laatimisen, sekä hakulomakkeen täytön. Green Care, 2019.)

Varhaiskasvatuksessa Green Carea käytetään apuna muun muassa luontotoiminnan vahvistamisessa. Vilenin (2015, 1) opinnäytetyössä käytettiin Green Care-ajatusta päiväkodin luontotoiminnan vahvistamiseen ja tuotoksena oli opas päiväkodin työntekijöille, jonka avulla voi vahvistaa luontotoimintaa päiväkodin arjessa.

- Design suuntautunut pedagogiikka eli DOP pohjautuu Case Forest-pedagogiikkaan, joka puolestaan pohjautuu ajatukseen oppimisesta luokahuoneiden ulkopuolella. Case Forest oppimisen lähtökohtana toimivat lasten omat ideat, ajatukset ja käsitykset, ja toiminnassa korostuu yhteinen suunnittelu. (Parikka-Nihti 2011, 50-51.)

Nykyään Case Forest-pedagogiikka tunnetaan design suuntautuneena pedagogiikkana. DOP on oppimismenetelmä, jossa keskeistä on todellisen maailman ja ilmiöiden avulla oppiminen. DOP Oppimisen kohteena voi olla esimerkiksi monimutkainen ongelma, jolle etsitään tutkimuksien perusteella vastausta, tai luonto- ja kulttuuriympäristön ilmiö, jolle etsitään selitystä tutkimisen kautta, tai jokin olemassa oleva kulttuurinen käytäntö, jota pyritään uudistamaan tutkimukseen perustuen. (Enkenberg, Liljeström & Vartiainen 2015.)

Tutustuin Niemelän (2016, 2) opinnäytetyöhön, jossa toteutettiin metsätoimintaa päiväkodissa perustuen design suuntautuneeseen pedagogiikkaan. Myös Peltoluhta (2013, 2) on tutkinut pro gradu -tutkielmassaan DOP:n käyttöä päiväkodissa lapsen osallisuuden lisääjänä.

- Luontokasvatuksessa korostuu luontoon luotu tunneside ja luonnosta huolta pitäminen. Tunneside luontoon saadaan luotua kokemusten kautta. Luontokasvatukseen kuuluu myös luontotietouden lisääminen luonnosta ja luonnonilmiöistä. Lapsi pääsee tutustumaan luontoon ja sen ilmiöihin, tekemään löytöjä ja tutkimaan luontoa. (Tuomaala 2002, 10.) Luontokasvatus voidaan nähdä luonto- ja ympäristökasvatusta painottavana suuntauksena, jossa oppimisympäristönä toimii luonto.

Tutustuin pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskuksen Ympäristökoulu Polkuun, jossa on kasvattajille tarjolla valmiita materiaaleja ympäristötyöhön (Ympäristökoulu Polku 2019). Koikkalaisen (2015, 5) opinnäytetyössä pohdittiin eri taiteen ja liikunnan menetelmiä luontokasvatukseen käytettäväksi. Hokkonen ja Välikangas (2018, 6) tuottivat opinnäytetyönään toimintakansion päiväkodille luontokasvatuksen monipuolistamiseksi. Stjerna-Häkämies (2015, 6) taas tutki luontoa oppimisympäristönä päiväkodin esiopetuksessa.

- Vihreä lippu tarjoaa kestävän kehityksen ohjelmaa ja ympäristösertifikaattia päiväkodeille, kouluille ja oppilaitoksille. Vihreä lippu toimii myös kansainvälisenä kasvatusalan ympäristömerkkinä. Ohjelman periaatteisiin kuuluvat osallisuus, ympäristökuormituksen vähentäminen, kestävän kehityksen kasvatus, jatkuva parantaminen, sekä yhteistyö. Tämä ohjelma on sertifikaattipohjainen ja maksullinen, toiminnassa on vuosittainen osallistumismaksu, joka tänä lukuvuonna on korkeintaan 10 lapsen yksiköille 275 euroa ja yli 10 lapsen yksiköille 550 euroa. Kolmen osallistumisvuoden ja -maksun jälkeen voi anoa Kestävän Vihreän lipun-tasoa, jolloin osallistumismaksu on 150 euroa. Toiminnassa on mukana yli 300 toimijaa ympäri Suomen. (Vihreä lippu 2019.)

- Kaupunkiviljely on ruoan viljelyä kaupunkiympäristössä. Tuotoksena on onnistuessaan itsekasvatettua lähiruokaa ja luomuruokaa. Viljelyn avulla voi täyttää vatsansa ja saada hyvää mieltä, sekä kohentaa samalla kaupunkikuvaa ja tehdä ympäristötekoja. (Kaupunkiviljely 2019.)

Olen tutustunut myös uutiseen, jossa käsiteltiin Kouvolan päiväkotien kaupunkiviljelyä (Yle 30.8.2018). Turkki (2016, 25) puolestaan on opinnäytetyössään laatinut toimintaohjeen hyötypuutarhan perustamiselle päiväkodin pihalle.

Löysin kaupunkiviljelyyn liittyen myös hauskan idean, matokompostorin. Matokompostoreja on jo muutamissa päiväkodeissa, ja ne liittyvät usein kaupunkiviljelyn yhteyteen. Kierrätyskeskuksen sivuilta löytyi jopa ohje matokompostorille (Matokompostori 2019.)

Aineistoon tutustuessani olen huomannut, että monet eri luontopedagogiikan toimintamuodot kietoutuvat toisiinsa. Useassa toimintamuodossa on samoja piirteitä ja yhtäläisyyksiä, ja on vaikea arvioida, mitä eroa toimintamuodoilla on ja miten ne erotetaan toisistaan. Esimerkiksi puutarhatoimintaa ja kasvinviljelyä voi olla useassa toimintamuodossa, kuten myös metsätoimintaa voi toteuttaa useassa toimintamuodossa. Edellä esitellystä materiaalista olen määritellyt kriteerit, joiden perusteella valitsen sopivimmat ja mielenkiintoisimmat tavat toimia ja yhdistän ne toimintasuunnitelmassa yhtenäiseksi toimintasuunnitelmaksi.

6.2.2 Aineiston rajaus ja kriteerien määrittely

Aineiston rajausta olen tehnyt määrittämällä kriteerit, joiden perusteella valitsen työssä käyttämäni aineiston. Kriteerien perustelut pohjautuvat paitsi käytännöllisyyteen ja toimivuuteen päiväkodin toimintaympäristössä, myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin.

- Ulkotilojen hyödyntäminen

Päiväkodin oma piha ja lähiympäristö ovat oivia oppimisympäristöjä lapsille. Pihalla kasvaa omenapuita ja marjapensaita, liikkuu monenlaisia eri eläimiä, sekä kasvaa monipuolisesti erilaisia kasveja. Lähiympäristössä luonto on lähellä, joten sitä hyödynnämme lasten kanssa toimiessamme. Ulkoilu on suuressa osassa toimintaa upean lähiympäristön vuoksi, joten ulkotilojen hyödyntäminen on yksi kriteeri aineiston valinnassa.

- Luontotietouden lisääminen

Oma luonnontieteellinen koulutukseni kallioperägeologiksi on antanut minulle ymmärryksen luonnonilmiöihin ja niiden syihin ja seurauksiin. Tätä tietoa haluan hyödyntää työssäni lasten kanssa, joten luontotietouden lisääminen nousee yhdeksi kriteeriksi.

- Toteuttamiskelpoisuus

Yhtenä kriteereistä on toteuttamiskelpoisuus. Idean on oltava järkevästi toteutettavissa juuri tähän päiväkotiin. Mikäli idea on epäkäytännöllinen tai kovin hankalasti toteutettavissa, siitä tuskin tulee luonteva osa toimintaa ja käytännön arkea. Myös toteuttamisen kustannukset vaikuttavat toteuttamiskelpoisuuteen, mikäli kustannukset nousevat huomattaviksi, ei idea ole toteuttamiskelpoinen.

6.2.3 Valitun aineiston esittely

Määrittämieni kriteerien perusteella olen valinnut aineiston, jota käytän toimintasuunnitelman laatimiseen. Valittu aineisto on esitetty kuvassa 3. Esittelen lyhyesti valitsemani aineiston ja perustelut valinnoilleni.

TOIMINTAMUOTO	KESKEISET PERIAATTEET
DESIGN SUUNTAUTUNUT PEDAGOGIIKKA	Ilmiöoppiminen - Toteutetaan ilmiöiden avulla oppimista Projektilähtöisyys - Suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä lasten kanssa Osallistava työtapa - Lapset mukana jokaisessa vaiheessa
LUONTOKASVATUS	Luonto oppimisympäristönä - Opitaan luonnosta havainnoimalla Luonto- ja ympäristökasvatusta - Opitaan itse tekemällä ja tutkimalla
KAUPUNKIVILJELY	Elämyksellistä ympäristökasvatusta - Viljelylaatikot pihalla Ruoan kasvattamista kaupunkiympäristössä - Taimien istutus Lähiuokaa, luomuruokaa - Hyötypuutarha

Kuva 3 Valittu aineisto.

Karsin aineistosta pois kaikki maksulliset ja sertifikaattipohjaiset toimintamuodot. Koen ne hankalaksi ja rajoittavaksi toiminnaksi, ja lisäksi toiminnan ylläpitämisestä koituisi lisäkustannuksia. Sertifikaattien hakeminen ja kouluttautuminen vaatii paljon paperitöitä ja lisää samalla kustannuksia. Tämä rajaus karsi aineistosta metsämörritoiminnan, luonnossa kotonaan-toiminnan, green care-toiminnan ja vihreä lippu-toiminnan.

Tähän opinnäytetyöhön valitsemani aineisto koostuu design suuntautuneesta pedagogiikasta eli DOP:sta, luontokasvatuksesta ja kaupunkiviljelystä. Nämä kaikki ovat maksuttomia toimintamuotoja, jotka eivät vaadi sertifikaatteja, eivätkä työläitä paperitöitä tai kustannuksia. Valitut toimintamuodot täyttävät erinomaisesti laatimani kriteerit. Kaikissa toimintamodoissa voidaan hyödyntää päiväkodin omia ulkotiloja, sekä lähiympäristöä, mutta myös sisätiloissa toimiminen on mahdollista. Ilmiöoppiminen, luontokasvatus ja kaupunkiviljely tarjoavat oivan mahdollisuuden luontotietouden kasvattamiseen ja eri luonnonilmiöihin ja maapallon toimintaan tutustumiseen. Kaikki valitut toimintamuodot ovat myös toteuttamiskelpoisia, eli järkevästi ja järkevällä budjetilla toteutettavissa olevia. Voidaan siis todeta, että vaaditut kriteerit täyttyvät hyvin valitun aineiston kohdalla.

Design suuntautunut pedagogiikka eli DOP on herättänyt mielenkiintoni ilmiöoppimisen käsitteellä. DOP pyrkii edistämään oppijoissa sellaista laaja-alaista osaamista, mikä auttaa lasta toimimaan osallistuvana kansalaisena tässä muuttuvassa maailmassa, osana yhteisöä (Enkenberg, Liljeström & Vartiainen 2015). DOP vastaa samalla erityisen hyvin vasun pyrkimykseen laaja-alaisesta osaamisesta. Ilmiöiden avulla oppiminen, tai yhtä hyvin projektien avulla oppiminen, on uudessa varhaiskasvatuksen perusteissa saanut huomiota ja tämä tapa on oivallinen vastaamaan juuri laaja-alaisen oppimisen vaatimuksiin.

Olen poiminut DOP:n periaatteista ilmiöoppimisen lisäksi projektilähtöisyyden ja osallistavan työtavan. Projektilähtöisyys päiväkodissa on mielestäni erittäin antoisa ja mielenkiintoinen työtapa. Projektit ovat monipuolisia, monitahoisia ja työtapana innostavia, ja jo itsessään lapsia osallistavia. Kun lapset pääsevät osallistumaan projektin suunnitteluun alusta asti ja saavat äänensä kuuluville, heitä ei tarvitse motivoida tekemiseen. Jokaisessa projektin vaiheessa mukana oleminen antaa lapsille todellisen mahdollisuuden vaikuttaa ja olla osallisena kokonaisvaltaisesti projektissa. Lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi, ja pääsee vaikuttamaan oman elämänsä asioihin, ja samalla myös yhteisönsä asioihin.

Luontokasvatuksen toimintaperiaatteista olen poiminut luonnon oppimisympäristönä, sekä luonto- ja ympäristökasvatuksen. Luonto on oppimisympäristönä vertaansa vailla. Luonnossa lapsi pääsee kokemaan, aistimaan ja havainnoimaan itse. Luonto on täynnä mahdollisuuksia tutkia ja ihmetellä. Luonnossa voi oppia miten maailma toimii, miten oma toimintamme vaikuttaa sen toimintaan ja mitä mahdollisuuksia maailma meille antaa. Luonto- ja ympäristökasvatuksella on merkitystä lapsen elämään. Hän saa tietoa ja taitoa toimia luonnossa ja tehdä elämässään kestäviä valintoja. Päästessään itse tutkimaan, kokeilemaan ja havainnoimaan, lapsi oppii kuin itsestään uusia asioita ympäröivästä luonnosta. Luontotietoutta lisäämällä tuemme kestävän kehityksen valintoja ja autamme lasta ymmärtämään ympäristöään.

Kaupunkiviljely on rantautunut yleisesti Suomen päiväkodeihin. Hyvin monessa päiväkodissa viljelyä vähintäänkin kokeiltu, joissain se on jäänyt vakiintuneeksi käytännöksi, joka jatkuu yhä. Kaupunkiviljelystä olen poiminut elämyksellisen ympäristökasvatuksen, jossa lapsi saa elämysten ja kokemusten kautta oppia ympäristöstään ja sen tarjoamista mahdollisuuksista. Lapsi pääsee kokemaan, että myös kaupungeissa voi kasvattaa itselleen ruokaa, ja vieläpä todellista lähi- ja luomuruokaa. Lähi- ja luomuruoan olen myös poiminut käyttööni kaupunkiviljelystä. Lähi- ja luomuruolla on merkitystä kestäväen kehityksen valinnoissa. Kaupunkiviljely voi monelle kaupungissa asuvalle lapselle olla täysin uusi elämys nykyajan kaupungistuneessa maailmassa.

Kaupunkiviljelyssä sijoitetaan viljelylaatikoita päiväkodin pihalle, joissa voidaan viljellä ruokaa itse. Koska Suomen kasvukausi on melko lyhyt, viljeltäväksi voidaan valita myös sisätiloissa menestyviä kasveja. Taimien istutus ja hyötypuutarhan perustaminen ovat myös osa kaupunkiviljelyä. Hyötypuutarhasta on mahdollista saada itse kasvatettua ruokaa ja lapset pääsevät näkemään koko ruoanviljelyn ketjun aina siemenien istutuksesta valmiiseen syötävään tuotteeseen ja sen maisteluun asti.

6.3 Toimintasuunnitelman esittely ja sen vertailu varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin

Opinnäytetyön tuotos, valmis toimintasuunnitelma löytyy liitteenä opinnäytetyön lopusta (Liite 1). Toimintasuunnitelman alussa olen kuvannut lyhyesti yksikön, sen toiminta-ajatuksen ja päiväjärjestyksen. Päiväkoti noudattaa toiminnassaan valtakunnallista varhaiskasvatussuunnitelman perusteita, sekä Salon paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa, painottaen luontopedagogiikkaa. Toiminta-ajatuksiksi päiväkodille on muodostunut lapsilähtöinen, osallistava ja turvallinen toimintaympäristö, jossa lapsella on hyvä olla. Toiminta-ajatukseseen on pyritty tiivistämään se oleellisin tavoite päiväkodin arjessa. Päiväjärjestyksessä on huomioitu ruokailut, aikaa toiminnalle ja leikille, sekä riittävä aika levolle ja perushoitotilanteille.

Päiväkodin toimintakulttuuriksi on muotoutunut laatu, positiivinen pedagogiikka, laaja-alainen osaaminen ja oppimisen alueet, luontopedagogiikka, leikki ja liikunta, sekä yhdessä tekeminen. Tähän runkoon nojautuu kaikki toiminta päiväkodissa ja tämä runko samalla ohjaa päiväkodin toimintaa ja toiminnan suunnittelua.

Laatu on tärkeä elementti päiväkodin toiminnassa. Kilpailu asiakkaista pienellä paikkakunnalla on kovaa, ja päiväkotikin on valinnut laadun yhdeksi toimintaa ohjaavaksi kriteeriksi. Laadukas varhaiskasvatus ja sen näkyväksi tekeminen asiakasperheille on yksi valtti päiväkotien kilpailutilanteissa. Laatu koostuu ammattitaitoisesta henkilöstöstä, hyvistä puitteista, ja laadukkaasta ja ajantasaisesta pedagogisesta tiedosta ja taidosta, sekä sen

käytöstä varhaiskasvatuksessa. Laatua on myös maistuva itse tehty ruoka, jossa käytetään laadukkaita ja terveellisiä raaka-aineita.

Positiivinen pedagogiikka on myös noussut yhdeksi toimintakulttuurin ohjenuoraksi.

Positiivinen pedagogiikka tukee lapsen kehitystä ja oppimista, ja kannustaa häntä oppimaan lisää onnistumisten myötä. Positiivisessa pedagogiikassa keskitytään lapsen vahvuuksiin, huomataan hyvä ja vahvistetaan myönteisiä tunteita. Positiivinen pedagogiikka on hyvän huomaamista, tapa puhua lapselle ja tapa olla läsnä. (Leskisenoja 2017, 14.)

Toimintasuunnitelmassa varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden määrittelemät kriteerit hyvälle varhaiskasvatukselle ovat näkyvästi esillä. Laaja-alainen osaaminen ja oppimisen alueet on nostettu yhdeksi toimintakulttuurin osa-alueeksi ja toimintasuunnitelmassa on kerrottu konkreettisin työmenetelmin ja keinoin, miten toiminnassa ilmenevät varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden määrittelemät laaja-alaisen osaamisen ja oppimisen alueet.

Laaja-alaiseen osaamisen eri osa-alueet ilmenevät toimintasuunnitelmassa muun muassa mainintana keskusteluista lasten kanssa, lasten kuuntelemisesta, sekä lasten osallisuuden toteuttamisesta. Lapsia haastetaan omaan ajatteluun ja oppimiseen projektilähtöisessä toiminnassa. Projekteissa luonnonilmiöitä tutkitaan ja mietitään yhdessä, mikä kehittää lapsen ajattelun ja oppimisen taitoja. Vuorovaikutustaitoja ja kaunista vuorovaikutusta harjoitellaan päiväkodin arjessa jatkuvasti ja joka tilanteessa. Päiväkodin toiminnassa huomioidaan kulttuurinen osaaminen muun muassa juhlapyhien huomioimisella ja erilaisiin tapahtumiin osallistumisella. Monilukutaitoa ja mediakasvatusta harjoitellaan päiväkodissa uutta teknologiaa vanhojen keinojen rinnalla käyttäen. Lapsi pääsee turvallisessa ympäristössä tutustumaan mediaan ja oppii samalla monilukutaitoa. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot kehittyvät perushoitotilanteissa, joissa lasten taidot pikkuhiljaa kasvavat ja tilanteet sujuvat yhä itsenäisemmin.

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet nimeää varhaiskasvatuksen yhdeksi tehtäväksi laaja-alaisen osaamisen, joka muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta, sekä kyvystä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen vaatimalla tavalla. Tämä tarve nousee esiin nykyajan alati muuttuvassa maailmassa. Yhteisössä kansalaisena eläminen edellyttää tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista. Laaja-alaisen osaamisen kehittäminen auttaa lasta kasvamaan yksilönä ja yhteisönsä jäsenenä. (Vasu 2018, 23-24.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa laaja-alaisen osaamisen osa-alueiksi nimetyt ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito ja teknologinen osaaminen, sekä osallistuminen ja vaikuttaminen toteutuvat kaikki toimintasuunnitelmassa konkreettisinä esimerkkeinä kuvattuina.

Oppimisen alueisiin on määritelty miten ja missä muodossa eri alueet huomioidaan varhaiskasvatuksen arjessa. Kielten rikas maailma tulee esiin lähes kaikessa päiväkodin toiminnassa. Kieltä harjoitellaan ja rikastetaan päiväkodissa lauluilla, loruilla, leikeillä, sanoittamalla tilanteita, runoilla, saduilla, keskusteluilla, tarinoilla ja näytelmillä. Päiväkodissa kieltä käytetään kaikissa arjen tilanteissa hyödyntäen niitä oppimistilanteina leikkien, lorujen ja laulujen avulla. Toimintasuunnitelma nimeää esimerkiksi perushoitotilanteet hyväksi kielen oppimisen paikoiksi. Laululeikit, lorut ja runot, sadut, keskustelut, tarinoiden kertominen ja näytelmät ovat kaikki toimintasuunnitelmassa mainittuja menetelmiä kielen harjoitteluun.

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ehdottaa varhaiskasvatuksen henkilöstöä käyttämään kielellisten taitojen vahvistamiseen monia eri keinoja, kuten esimerkiksi lasten kuuntelemisen, keskustelun lasten kanssa, kielellisen mallintamisen, lorut, laululeikit, kielellä leikkittelyn, satujen lukemisen ja tarinoiden kerronnan. (Vasu 2018, 40-42.) Voidaan todeta, että toimintasuunnitelma noudattaa tältä osin varhaiskasvatussuunnitelman perusteita.

Ilmaisun monet muodot tulevat esiin samalla kuin kielen rikas maailmakin. Ilmaisun monet muodot, kuten musiikillinen, kuvallinen, sanallinen ja kehollinen ilmaisu, ilmenevät päiväkodin arjessa muun muassa leikeissä, loruissa, askarteluissa, liikkumisessa, saduissa, tarinoissa ja näytelmissä.

- Ilmaisun keinoiksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet nimeää esimerkiksi erilaisten työtapojen käytön, erilaiset oppimisympäristöt, lähialueen kulttuuritarjonnan hyödyntämisen, spontaanin sekä ennalta suunnitellun toiminnan, erilaisten esitysten tekemisen, eri materiaalien käytön, draaman, tanssin, nikkaroinnin ja leikin. (Vasu 2018, 42-44.) Toimintasuunnitelman määrittelevät ilmaisun keinot toteuttavat osaltaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ohjausta.

Minä ja meidän yhteisömme ilmenee päiväkodin arjessa lähiympäristöön ja sen kulttuuriseen tarjontaan ja monimuotoisuuteen tutustuessa. Lapset tutustuvat eri kulttuureihin ja yhteisöihin ja niiden tapoihin ja tottumuksiin. Päiväkodin juhlissa ja tapahtumissa harjoitellaan kuhunkin tilanteeseen sopiva käytöstä ja erilaisten ihmisten kanssa yhdessä olemista ja toimimista.

- Tämän alueen toteuttamisen keinoiksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ehdottaa eettisten kysymysten pohtimista lasten kanssa, eri katsomuksiin ja niiden perinteisiin tutustumista, menneeseen, nykyiseen ja tulevaan aikaan tutustumista eri keinoin, satuja, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa, mediasisältöä,

vierailijoita, vierailuja ja lähiympäristön tapahtumiin osallistumisen. (Vasu 2018, 44.) Toimintasuunnitelmassa mainitut toiminnan esimerkit vastaavat varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ohjeita.

Tutkin ja toimin ympäristössäni ilmenee luontopedagogiikan käytöllä vahvana painotuksena tämän päiväkodin arjessa. Ympäristökasvatukseen ja ympäristön havainnointiin päiväkotikäyttöä luontopedagogisia toimintamalleja, joissa luontoon tutustutaan tutkimalla, havainnoimalla ja liikkumalla luonnossa.

- Keinoiksi tähän alueeseen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet nimeää muotojen, määrien ja muutosten havainnoinnin arjessa, eri välineiden ja kuvien käytön matemaattisissa havainnoissa, luokitteluissa ja järjestelyissä, sekä lukujonot, lorut, riimit, liikuntaleikit, piirtämisen ja rakentelut. Ympäristökasvatuksen keinoiksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet nimeää retkeilyn, ympäristön tutkimisen, luonnonilmiöiden havainnoimisen, eri kasvi- ja eläinlajien tunnistamisen, sekä kestävän kehityksen periaatteisiin tutustumisen. Teknologiakasvatuksen keinoina varhaiskasvatussuunnitelman perusteet nimeää eri teknisten ratkaisujen havainnoinnin, sekä tietoteknologiin laiteisiin tutustumisen. (Vasu 2018, 44-47.) Tämän alueen osalta voidaan todeta, että toimintasuunnitelma täyttää varhaiskasvatussuunnitelman vaatimukset.

Kasvan, liikun ja kehityn tulee näkyväksi arjessa perushoitotilanteissa, joissa samalla opetellaan arjen taitoja, itsestä huolehtimista, sekä itsenäisyyttä. Päiväkotiopettaa perushoitotilanteissa lapselle terveyttä ja hyvinvointia ylläpitäviä arjen taitoja, joista lapsi pikkuhiljaa ikätason mukaan oppii yhä itsenäisemmin selviytymään.

- Keinoina tälle alueelle varhaiskasvatussuunnitelman perusteet mainitsee eri aistien avulla ruokiin tutustumisen, ruoasta keskustelun, tarinat ja laulut. Terveyskasvatus keskittyy itsestä huolehtimiseen ja turvallisuudesta huolehtimiseen. Keinoiksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet nimeää arjen tilanteet ja liikennesääntöihin tutustumisen. (Vasu 2018, 47-49.) Tämäkin oppimisen alue toteutuu päiväkodin toimintasuunnitelmassa.

Luontopedagogiikka on tämän päiväkodin painotettu pedagoginen suuntaus. Päiväkotiopettaa luontoa oppimisympäristönään ja käyttää luontopedagogisia menetelmiä oppimiseen. Päiväkodin arjessa tämä näkyy luonnon tutkimisena ja havainnointina, sekä luonnon ilmiöihin tutustumisena. Samalla lapsille muodostuu luontosuhde ja he oppivat ymmärtämään luonnon toimintaa ja omaa vaikutustaan luontoon. Päiväkotiopettaa spontaaneja opetustilanteita, joita syntyy lasten kanssa luonnossa ja ulkona toimiessa. Päiväkodin käytössä on myös paljon erilaisia materiaaleja, joita hyödynnetään opetustilanteissa. Luontoaiheita nostetaan esiin päivittäisessä toiminnassa ja niitä pohditaan yhdessä lasten kanssa.

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet mainitsee luonnon sekä pihat, leikkipuistot ja muut rakennetut ympäristöt varhaiskasvatuksen oppimisympäristöinä (Vasu 2018, 33). Toimintasuunnitelmassa esiintyvä ajatus luonnosta oppimisympäristönä voidaan todeta varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaiseksi.

Päiväkodin toiminta perustuu projektilähtöiseen toimintaan. Projekteja suunnitellaan yhdessä lasten kanssa ja niiden aiheet perustuvat lasten mielenkiinnonkohteisiin. Lapset pääsevät osallistumaan projektin jokaiseen vaiheeseen ja tulevat kuulluksi. Projektilähtöinen toimintatapa on myös lapsia osallistava työtapa. Päiväkoti käyttää lasten kokemuksiin ja toimintaan perustuvia työtapoja, jotka tarjoavat elämyksiä ja vahvistavat lasten oppimista ja motivaatiota oppia.

Yksi päiväkodin tavoista toteuttaa luontopedagogiikkaa on kaupunkiviljely, jossa päiväkodin oma piha toimii hyötypuutarhana. Kaupunkiviljely tarjoaa lapsille elämyksellistä ympäristökasvatusta, johon he itse pääsevät osallisiksi. Luonnon toiminta tulee kasvun ihmettä seuraamalla lapsille tutuksi, ja samalla päiväkodissa päästään maistelemaan lähiruokaa ja luomukasvatuksen satoa.

Leikkiminen on valtava osa varhaiskasvatusta. Lapsi oppii leikkimällä ja päiväkodin arjessa leikki näkyy kaikessa toiminnassa. Leikki opettaa lapselle hyvin monipuolisesti asioita. Vuorovaikutustaidot ja ryhmässä toimimisen taidot vahvistuvat, sekä mielikuvitus pääsee valloilleen. Päiväkodissa kaikki toiminta tapahtuu leikin varjolla. Leikkiessä lapsi oppii kuin itsestään. Päiväkodin leikeissä harjoitellaan yhteisössä toimimisen taitoja, kaveritaitoja, käytöstapoja ja erimielisyyksien ratkomista. Aikuinen tarjoaa välineitä ja tilaisuuksia leikkeihin ja ohjaa tarvittaessa leikkejä.

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa puhutaan leikkiin kannustavasta toimintakulttuurista ja leikin merkityksen tunnustamisesta lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle. Lasten leikeille tulee antaa tilaa ja aikaa ja leikkirauhaa. (Vasu 2018, 30.) Leikin osalta toimintasuunnitelma toteuttaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteita.

Liikkuminen on myös yksi varhaiskasvatuksen tehtävistä. Päiväkodin arjen on oltava aktiivista ja liikunnallista, jotta lasten päivittäiset liikuntasuositukset täyttyvät. Tämä näkyy päiväkodin arjessa konkreettisesti paitsi ohjattujen leikkien yhteydessä, myös vapaana leikkinä ja runsaana ulkoiluna.

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet nostavat esille liikunnallisen elämäntavan, joka koostuu monipuolisesta liikkumisesta sisällä ja ulkona, sekä pitkäkestoisen istumisen välttämisen (Vasu 2018, 31). Liikunnan osalta toimintasuunnitelma täyttää varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ohjeistukset.

Yksi päiväkodin tärkeistä periaatteista on yhdessä toimiminen. Toiminnassa korostuvat jokaisen lapsen henkilökohtaiset tavoitteet, kuin myös ryhmän tavoitteet. Päiväkodissa toimintaa toteutetaan pääasiassa yhtenä ryhmänä, mutta myös pienryhmätoimintana. Pienryhmissä yksilöllinen huomioiminen ja lapsen osallisuus toteutuvat paremmin kuin isossa ryhmässä toimiessa.

Yhdessä toimimiseen kuuluu myös yhteistyö asiakasperheiden kanssa. Päiväkodin arjessa tämä näkyy tuonti- ja hätätilanteissa keskusteluina, sekä vasukeskusteluissa. Päiväkodin tehtävänä on tukea perheitä kasvatustyössä ja toimia tukevana kasvatuskumppanina perheille.

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa puhutaan yhteisöstä, jossa kunnioitetaan toisia ja arvostetaan yhteistyötä. Yhteisössä rohkaistaan lapsia vuorovaikutukseen ja toimimiseen ryhmän jäsenenä. (Vasu 2018, 30.) Toimintasuunnitelmassa yhdessä toimiminen ja yhteisöllisyys on otettu huomioon varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Päiväkodin toimintasuunnitelmassa tärkeimmiksi tavoitteiksi lapsen varhaiskasvatukselle nousevat lapsen kehityksen tukeminen, yhteistyö vanhempien kanssa, sosiaalisten taitojen vahvistuminen, vuorovaikutustaitojen kehittäminen sekä eettisen kasvun tukeminen.

Lisäksi toimintasuunnitelmaan on kirjattu yhteistyö kotien kanssa, sekä henkilöstön yhteistyö.

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet määrittelevät huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteeksi huoltajien ja henkilöstön sitoutumisen lapsen terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen (Vasu 2018, 34).

Tärkeä osa suunnitelmaa on myös arviointisuunnitelma, jossa määritellään millä tavoin lapsen kehitystä seurataan ja arvioidaan. Päiväkodin toiminnasta laaditaan vuosittain toimintakertomus menneestä vuodesta, jossa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018, 61) edellyttää toiminnan arviointia varhaiskasvatuksen toimijoilta ja arvioinnin tulee olla suunnitelmallista ja säännöllistä. Yhteistyön ja arvioinnin osalta toimintasuunnitelma täyttää varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ohjeet.

Toimintasuunnitelman on todettu vastaavan varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määriteltyä varhaiskasvatuksen tarkoitusta ja tehtäviä. Toimintasuunnitelmassa on myös tullut selkeästi ja konkreettisesti esiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa esitetyt laaja-alaisen osaamisen ja oppimisen alueet, ja niiden toteutuminen päiväkodin toiminnassa.

7 Pohdinta ja arviointi

Benchmarkingin käyttäminen työssäni tulee näkyväksi kuvan 4 myötä (Kuva 4). Olen siihen taulukoinut aineistosta poimimani ideat, joita olen käyttänyt toimintasuunnitelmassa. Poimin design suuntautuneesta pedagogiikasta projektilähtöisen toiminnan, joka näkyy päiväkodin toiminnassa luontopedagogiikan kohdalla luontoaiheisten projektien toteuttamisena. Poimin myös osallistavan työtavan, jota toteutetaan projektilähtöistä työtapaa käyttämällä. Lapset osallistetaan projektien jokaiseen vaiheeseen, jolloin he pääsevät vaikuttamaan toiminnan suunnitteluun ja sisältöön.

TOIMINTAMUOTO	POIMITUT IDEAT
DESIGN SUUNTAUTUNUT PEDAGOGIIKKA	Projektilähtöinen toiminta Osallistava työtapa
LUONTOKASVATUS	Luonto oppimisympäristönä Opitaan tutkimalla ja tekemällä
KAUPUNKIVILJELY	Viljelylaatikot Hyötypuutarhan perustaminen

Kuva 4 Benchmarkingin käyttö opinnäytetyössä.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa osallisuus nousee esiin inklusiivisessa toimintakulttuurissa, jossa osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään joka tilanteessa. Osallisuuden myötä lasten käsitys yhteisöstä ja eettisyydestä toiminnasta kehittyi osallisuuden myötä. Lasten sensitiivinen kohtaaminen ja kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta vahvistavat osallisuutta. Lasten osallistuminen toimintaan sen jokaisessa vaiheessa edistää osallisuutta. (Vasu 2018, 30.) Osallisuus toteutuu toimintasuunnitelmassa varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Luontokasvatuksessa tartuin ideaan luonnosta oppimisympäristönä. Tämä näkyy toimintasuunnitelmassa luontopedagogiikan painottamisena. Luontopedagogiikassa päiväkotiki käyttää luonnon ilmiöitä ja niihin tutustumista pedagogisena oppimisympäristönä, joissa opitaan tutkimalla ja tekemällä. Päiväkodissa tehdään lapsille mahdolliseksi tutkia, kokeilla ja toimia itsenäisesti luonnossa.

Kaupunkiviljelystä olen ideoina poiminut viljelylaatikot ja hyötypuutarhan perustamisen. Päiväkodin pihalla kasvaa jo nyt marjapensaita ja omenapuita, joten sopiva ympäristö on jo valmiiksi olemassa. Viljelylaatikot ja niissä viljeltävät kasvit täydentävät pihan hyötypuutarhaksi.

Olen tutustunut useisiin erilaisiin tapoihin toteuttaa luontopedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa, ja olen poiminut sieltä asioita, jotka toimivat juuri tässä päiväkodissa parhaiten. Olen poimimistani asioista koostanut kokonaisuuden, jossa yhdistyy monista eri toimintamuodoista saatuja ideoita. Olen luonut juuri tälle päiväkodille toimivan ratkaisun luontopedagogiikan käyttöön varhaiskasvatuksessa.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on työn alussa määritelty varhaiskasvatuksen oppimisympäristön laajentaminen luontoon ja luontopedagogiikkaan. Opinnäytetyöni tavoitteeksi on työn alussa asetettu luontopedagogiikkaa toteuttavan päiväkodin profiilin määrittely, sekä päiväkodin toimintasuunnitelman laatiminen. Tavoitteena on luoda käytännöllinen ja toimiva, pedagoginen toimintasuunnitelma luontopäiväkodin käyttöön. Suunnitelmassa luonto on otettu monipuolisesti ja pedagogisesti tavoitteellisenä oppimisympäristönä huomioon.

Työssä esitettyjen perustelujen pohjalta voidaan todeta, että opinnäytetyöni täyttää sille asetetut tavoitteet ja vastaa tarkoitustaan. Päiväkodin toimintasuunnitelma painottaa vahvasti luontopedagogiikan käyttöä varhaiskasvatuksessa, on käytännönläheinen ja esittää konkreettisia työmenetelmiä, joita päiväkodissa käytetään. Toimintasuunnitelma täyttää varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden määrittelemät varhaiskasvatuksen kriteerit ja on monipuolinen ja pedagoginen sisällöltään.

Opinnäytetyöprosessi sujui ajallisesti suunnitelmien mukaan, työn lopussa työtahti oli kova tiukasta kirjoittamisaikataulusta johtuen. Kokonaisuutena prosessi oli varsin sujuva ja mutkaton ja ennen kaikkea mielenkiintoinen. Prosessin vahvuudeksi ja samalla heikkoudeksi koen sen, että toimintasuunnitelma on tulossa käyttöön omassa yrityksessäni. Tämä toimi sekä valtavana motivaattorina, että myöskin hankaluuksena siinä mielessä, että olin työtäni kohtaan hyvin kriittinen ja halusin siitä täydellisen. Aineiston rajaaminen ja toimintasuunnitelman rajaaminen järkeväksi ja tiiviiksi tasolle oli mielestäni hankalaa. Suunnitelma oli vaarassa paisua todella laajaksi, ja olisin halunnut siihen mukaan valtavasti eri asioita. Aineistoa oli kuitenkin rajattava ja priorisoitava niin, että kokonaisuus pysyi hallussa.

Olen käyttänyt työssäni avoimen tieteen periaatteella olevaa tietoa, eli julkisesti saatavilla olevaa tietoa. Olen pyrkinyt käyttämään uusinta saatavilla olevaa tietoa, sekä vain luotettavista lähteistä peräisin olevaa tietoa. Olen peilannut teoriaosuutta tieteelliseen kirjallisuuteen ja perustanut työni tuotoksen, eli toimintasuunnitelman, vankalle teoriapohjalle. Koen saaneeni ammatillisesti tästä prosessista valtavasti tietoa ja taitoa omassa työssäni käytettäväksi, sekä valtavasti ideoita ja intoa toteuttaa erilaisia projekteja yhdessä lasten kanssa.

Oman henkilökohtaisena tavoitteena olin itselleni lisännyt jonkin innovatiivisen toimintatavan kehittämisen varhaiskasvatukseen. Se kuitenkin osoittautui liian haasteelliseksi vielä tähän työhön. Ehkä tulevaisuudessa se voisi olla yritykseni kehittämistavoitteena.

Lähteet

Painetut

Kronqvist, E-L. & Kumpulainen, K. 2011. Lapsuuden oppimisympäristöt. Eheä polku varhaiskasvatuksesta kouluun. Helsinki: WSOYpro.

Leskisenoja, E. 2017. Positiivisen pedagogiikan työkalupakki. Jyväskylä: PS-kustannus.

Manninen, J., Burman, A, Koivunen, A., Kuittinen, E., Luukannel, S., Passi, S. & Särkkä, H. 2007. Oppimista tukevat ympäristöt. Johdatus oppimisympäristöajatteluun. Helsinki: Opetushallitus.

Nikkinen, I. 2002. Metsämörri. Nurmijärvi: Rakennusalan Kustantajat RAK.

Niva, M. & Tuominen, K. 2012. Benchmarking käytännössä: itsearvioinnin työkirja: hyviä periaatteita ja benchmarking-tutkimuksia. CMP-kirjasarja. Oy Benchmarking Ltd.

Parikka-Nihti, M. 2011. Pieniä puroja. Kasvua kohti kestävää kehitystä. Helsinki: Lasten Keskus.

Parikka-Nihti, M. & Suomela, L. 2014. Iloa ja ihmettelyä. Ympäristökasvatus varhaislapsuudessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Tuomaala, T. 2002. Luonto tutuksi. Vinkkejä vanhemmille. Sarmala Oy. Suomen luonnonsuojeluliitto. Luonto-Liitto.

Tuominen, K. 2016. Kehityksen tie. Benchmarking-käsikirja. Oy Benchmarking Ltd.

Vinkka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Sähköiset

Enkenberg, J., Liljeström, A. & Vartiainen, H. 27.1.2015. Osallistavan oppimisen toimintakulttuuri: Design-suuntautunut pedagogiikka koulun toimintakulttuurin kehittäjänä. Viitattu 16.10.2019.

<https://henriikkavartiainen.com/2015/08/27/enkenberg-j-liljstrom-a-vartiainen-h-2015-osallistavan-oppimisen-toimintakulttuuri-design-suuntautunut-pedagogiikka-koulun-toimintakulttuurin-kehittajana/>

Green Care. 2019. Green Care Finland. Viitattu 16.10.2019.

<http://www.gcf Finland.fi/green-care/>

Hokkanen, M. 2013. Varhaiskasvatusta luontoympäristössä. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu. Viitattu 4.4.2019.

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/56050/Hokkanen_Milla.pdf?sequence=1

Hokkonen, H. & Välikangas, K. 2018. Luontokasvatus osana varhaiskasvatusta - Tavoitteena lasten osallisuuden lisääminen. Turku: Turku AMK. Viitattu 16.10.2019.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/148472/HokkonenValikangas_HelinaKirsi.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kaupunkiviljely. 2019. Viitattu 16.10.2019.

<https://kaupunkiviljely.fi/miksi/mika-kaupunkiviljely/>

Koikkalainen, M. 2015. Mennään mehtään! - Ideoita luontokasvatukseen päiväkodissa. Lappeenranta: Saimaan ammattikorkeakoulu. Viitattu 16.10.2019.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/104248/Milla%20Koikkalainen%20opinnaytetyo.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Laine, E. 2007. Benchmarking-menetelmän hyödyntäminen yrityksen energiahallinnan työkalun toteutuksen suunnittelussa. Lahden ammattikorkeakoulu. Viitattu 5.4.2019.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/11265/2008-02-26-12.pdf?sequence=1>

Luke. Luonnonvarakeskus. 2019. Viitattu 28.10.2019.

<https://www.luke.fi/tietoa-luonnonvaroista/virkistyskaytto/luonnon-hyvinvointivaikutukset/>

Luonnossa kotonaan. 2019. Suomen Latu. Viitattu 16.10.2019.

<https://www.suomenlatu.fi/ulkoile/lastentoiminta/luonnossa-kotonaan.html>

Matokompostori. 2019. Kierrätyskeskus. Viitattu 16.10.2019.

https://www.kierratyskeskus.fi/files/6291/matokompostiesite_A4_2016.pdf

Metsämörri. 2019. Suomen Latu. Viitattu 16.10.2019.

<https://www.suomenlatu.fi/ulkoile/lastentoiminta/metsamorri.html>

Niemelä, S. 2016. Mennään metsään. Varhaiskasvatuksen toteuttaminen luonnossa. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Viitattu 16.10.2019.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/116859/Niemela_Satu.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Nummila, M. 2016. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjen ja varhaiskasvatussuunnitelmien ECERS-R laatu. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 20.9.2019.

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/49675/URN:NBN:fi:juu-201605092458.pdf?sequence=1>

Peltoluhta, E-M. 2013. Tutkiva luontokasvatus lapsen osallisuuden lisääjänä. Design-tutkimus Case Forest -pedagogiikan soveltamisesta päiväkodissa. Pro gradu -tutkielma. Lapin yliopisto. Viitattu 16.10.2019.

<https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/59655/Peltoluhta.Enni-Mari.pdf?sequence=2>

Salon paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma 2017. Viitattu 4.4.2019.

<https://www.salo.fi/attachements/2017-04-24T15-35-40436.pdf>

Sjerna-Häkämies, M. 2015. Metsän taikaa. Luonto esiopetuksen oppimisympäristönä. Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Viitattu 16.10.2019.

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/45748/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aaju-201504301698.pdf>

Suomen Latu 2019. Viitattu 16.10.2019.

<https://www.suomenlatu.fi/ulkoile/lastentoiminta/luonnossa-kotonaan/yhteystiedot.html>

Turkki, E. 2016. Hyötypuutarhan perustamisen toimintaohje päiväkodin piha-alueelle. Oulu: Oulun ammattikorkeakoulu. Viitattu 16.10.2019.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/112552/Turkki_Eeva.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ympäristökoulu Polku. 2019. Kierrätyskeskus. Viitattu 16.10.2019.

https://www.kierratyskeskus.fi/ymparistokoulutus/kasvattajien_kurssit_ja_materiaalit/opetusmateriaalit/varhaiskasvatus

Varhaiskasvatustalaki 2018. Finlex. Viitattu 2.4.2019.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540>

Vasu. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2018. Opetushallitus. Viitattu 3.4.2019.

https://www.oph.fi/download/195244_Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet19.12.2018.pdf

Vihreä lippu. 2019. Viitattu 16.10.2019.

<https://vihrealippu.fi/vihrealippu/>

Vilen, N. 2015. Green Care varhaiskasvatuksessa. Luontotoiminnan vahvistaminen päiväkodissa. MAMK. University of Applied Sciences. Viitattu 16.10.2019.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/94545/Vilen_Nina.raportti.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Yle 30.8.2018. Yle uutiset. Viitattu 16.10.2019.

<https://yle.fi/uutiset/3-10375720>

Kuvat

Kuva 1 Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys.....	8
Kuva 2 Aineiston kuvaus.....	18
Kuva 3 Valittu aineisto.....	22
Kuva 4 Benchmarkingin käyttö opinnäytetyössä.....	30

Liitteet

Liite 1: Toimintasuunnitelma.....	40
-----------------------------------	----

Liite 1: Toimintasuunnitelma

TOIMINTASUUNNITELMA
PÄIVÄKOTI PIHKA

Terhi Leonsaari

23.9.2019

Sisällysluettelo

1. PÄIVÄHOITOYKSIKÖN KUVAUS JA TOIMINTA-AJATUS	42
2. PÄIVÄJÄRJESTYS	42
2.1. Päiväohjelma	42
3. TOIMINTAKULTTUURI	43
3.1. Laatu	43
3.2. Positiivinen pedagogiikka	43
3.3. Laaja-alainen osaaminen ja oppimisen alueet	43
3.4. Luontopedagogiikka	44
3.5. Leikkien ja liikkuen	45
3.6. Yhdessä	46
4. TOIMINNAN TÄRKEIMMÄT TAVOITTEET	46
5. YHTEISTYÖSUUNNITELMA	47
5.1. Yhteistyö kotien kanssa	47
5.2. Henkilöstön yhteistyö	47
6. ARVIOINTISUUNNITELMA	47
6.1. Lasten kehityksen ja oppimisen seuranta ja arviointi	47
6.2. Toiminnan arviointi	48

1. PÄIVÄHOITOYKSIKÖN KUVAUS JA TOIMINTA-AJATUS

Päiväkoti Pihka on yksityinen päiväkoti Salon Alhaisissa. Pihka aloittaa toimintansa syksyllä 2019. Päiväkoti on 21-paikkainen.

Päiväkoti Pihka tarjoaa asiakasperheilleen laadukasta varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja Salon varhaiskasvatussuunnitelman mukaista varhaiskasvatusta, jossa painottuu luontopedagogiikka.

Toiminta-ajatuksena on lapsilähtöinen, osallistava ja turvallinen toimintaympäristö. Luomme lämminhenkisen ja turvallisen ympäristön, jossa lapsen on hyvä olla.

2. PÄIVÄJÄRJESTYS

Päiväkoti on avoinna maanantaista perjantaihin klo 7.30-16.30. Joustamme tarvittaessa aukioloajoissa perheen tarpeen mukaisesti välillä 6.30-17.00.

2.1. Päiväohjelma

7.30 Päiväkodin ovet aukeavat

8.00 Aamupala

8.30 Aamupiiri ja toimintatuokio

9.00-11.00 Ulkoilua, vapaata leikkiä ja ohjattua toimintaa

11.00 Lounas

11.30 Satu/loruhetki

12.00-14.00 Päikkärit/hiljainen hetki

14.00 Välipala

14.30 Ulkoilua ja leikkiä

16.30 Päiväkodin ovet sulkeutuvat

3. TOIMINTAKULTTUURI

”Yhdessä tutkien ja oppien”

3.1. Laatu

Päiväkoti Pihka tarjoaa lapsille monenmoista aktiviteettia ja touhua. Toiminta suunnitellaan ammattitaidolla, lasten tarpeet ja toiveet huomioiden. Toimintaa rakennetaan vuodenaikojen ja juhlapyhien mukaan. Luemme päivittäin satuja ja loruja. Kerran viikossa koulutettu muskariope käy laulattamassa ja leikittämässä lapsia. Harjoitamme käden taitoja, maalamme, piirrämme ja askartelemme, sekä leivomme. Teemme retkiä lähialuelle, leikkipuistoihin, metsiin ja kirjastoon, sekä osallistumme erilaisiin tapahtumiin.

Päiväkodilla on käytössään avarat tilat, jotka jakautuvat eteiseen, leikkitilaan, nukkumatilaa, toimistoon, sekä keittiöön. Ulkoilussa hyödynnämme upeaa lähiluontoa, leikkipuistoja, sekä omaa tunnelmallista pihaamme.

Haluamme panostaa toimintamme laatuun. Työntekijämme ovat koulutettuja ammattilaisia, joilla on varhaiskasvatuksen tietoa ja taitoa, ajantasainen ensiapukoulutus sekä hygieniaosaaminen. Suunnittelemme ja toteutamme pedagogisesti laadukasta toimintaa ja ohjelmaa lapsille, vasua toteuttaen.

Rakkaudella itse valmistettu ruokamme on olennainen osa laadukasta hoitoa. Tarjoamme päivittäin omassa keittiössämme valmistettua täysipainoista kotiruokaa. Käytämme ruoanlaitossa pääasiassa tummia/täysjyväisiä viljatuotteita ja runsaasti kasviksia. Uskomme, että varhaislapsuudessa opitut hyvät ruokatottumukset kantavat läpi elämän. Tärkeintä on kuitenkin, että ruoka on maistuvaa!

3.2. Positiivinen pedagogiikka

Päiväkoti Pihka keskittyy positiiviseen pedagogiikkaan korostamalla lapsen onnistumisia ja vahvuuksia. Positiivisuuteen keskittymällä lapsen käsitys itsestään innokkaana ja taitavana oppijana vahvistuu. Tavoitteemme on luoda lapselle sekä fyysisesti, että psyykkisesti turvallinen ympäristö, jossa hän uskaltaa kokeilla ja erehtyä, elää ja kasvaa yksin ja yhdessä muiden kanssa.

3.3. Laaja-alainen osaaminen ja oppimisen alueet

Varhaiskasvatuksen yhtenä tehtävänä on luoda pohjaa lapsen laaja-alaiselle osaamiselle. Vahvistamme lapsen ajattelun ja oppimisen taitoja haastamalla lapset tutkimaan ja havainnoimaan ympäristöään, ja muodostamme lapselle kuvaa omaan elämäänsä osallistuvana ja vaikuttavana yksilönä. Kuuntelemme ja havainnoimme lapsia ja suunnittelemme toimintaa yhdessä lasten kanssa heidän mielenkiinnonkohteensa huomioiden.

Harjoittelemme kaunista vuorovaikutusta yhdessä muiden lasten ja aikuisten kanssa ja opimme myös pikkuhiljaa selviytymään arjen puuhista yhä itsenäisemmin.

Varhaiskasvatuksen oppimisen alueet – kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn – kuuluvat eri muodoissaan päiväkotimme arkeen. Ne ilmenevät projekteissa, joissa yhdistämme työskentelyssä muun muassa käden taitoja, musiikkia, liikuntaa ja tutkimista.

Kielen kehittymistä tuetaan kaikissa toiminnoissa ja esimerkiksi perushoitotilanteet ovat hyviä kielen oppimisen paikkoja. Laululeikit, lorut ja runot luovat pohjaa puheelle ja rakentavat puheen kehitystä. Sadut, keskustelut, tarinoiden kertominen ja näytelmät tukevat lapsen kieltä ja ilmaisua. Kirjat ovat lasten ulottuvilla ja heille luetaan päivittäin. Leikkiessä kieli kehittyy ehkä kaikkein luonnollisimmin kommunikoitaessa toisten kanssa ja tuotettaessa itse puhetta.

Lasten kanssa tutustutaan lähiympäristöön ja sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Lapsia ohjataan arvostamaan erilaisia perinteitä ja tapoja. Lapsia rohkaistaan tutustumaan toisiin ihmisiin ja toimimaan heidän kanssaan. Juhlat, leikit ja yhteistyöhön perustuva toiminta luovat mahdollisuuksia harjoitella käyttäytymistä eri tilanteissa ja erilaisten ihmisten kanssa. Lapsia kohdellaan arvostavasti ja heitä ohjataan ystävällisyyteen, hyviin tapoihin, iloon ja onnellisuuteen.

Mediakasvatuksen päätavoitteena on kehittää lapsen medialukutaitoa. Monimuotoinen medialukutaito on nykyisin osa kansalaistaitoja. Sen varhainen omaksuminen on lapselle hyödyksi. Lapsella on oikeus tutustua mediaan turvallisessa ympäristössä sekä oppia myös liikkumaan siellä turvallisesti. Monilukutaitoa opetellaan hyödyntäen uutta teknologiaa sekä käyttäen myös vanhoja hyväksi havaittuja keinoja (kirjatehtävät, tietosanakirjat, ympäristön havainnointi.)

Itsestä huolehtiminen ja siihen liittyvät arjen taidot ovat tärkeässä roolissa. Kehittyäkseen tällä osaamisen alueella lapsi tarvitsee kokemuksia, tietoja ja pohdintaa, jotta hänen itsearvostuksensa ja taitonsa voivat vähitellen kehittyä. Aihetta lähestytään liikunnan, ruoan, levon, terveyden sekä turvallisuuden näkökulmista. Tavoitteena on luoda pohjaa terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle ja liikunnalliselle elämäntavalle sekä kehittää lasten terveys osaamista ja turvataitoja.

Vuorovaikutustaidoilla sekä kyvyllä ilmaista itseään ja ymmärtää muita, on tärkeä merkitys yksilön toimintakyvylle ja hyvinvoinnille kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa. Lisäksi varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää kestävään elämäntapaan kuuluvia ruoka-, kulutus- ja puhtaustottumuksia. Lapsen kiinnostusta ruokaan ja terveyteen herätetään aistikokemusten, tutkimisen ja osallisuuden kautta. Myönteisten ihmissuhteiden luominen ja ongelmatilanteiden rakentava ratkaiseminen edellyttävät vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä kuuluu hyvään vuorovaikutukseen ja kulttuuriseen osaamiseen.

3.4. Luontopedagogiikka

Päiväkoti Pihkassa luonto toimii oppimisympäristönämme. Panostamme toiminnassamme luontopedagogiikkaan ja haluamme luoda lapsille vahvan luontosuhteen ja lisätä lasten luontotietoutta. Tutkimme yhdessä luontoa ja tutustumme eri luonnonilmiöihin, sekä opimme ymmärtämään oman toimintamme vaikutuksen luontoon ja ympäristöön.

Luonnossa liikkua syntyy usein spontaanisti opetustilanteita, kun lapset kyselevät ja ihmettelevät näkemiään eläimiä, kasveja ja ilmiöitä. Niiden tutkiminen jatkuu usein pitkään, kun selvitetään mikä sieni tai kukkanen siellä ulkona tulikaan nähtyä. Nämä luontoelämykset näkyvät myös lasten piirustuksissa, maalauksissa ja omissa saduissa. Käytössämme on paljon luonnossa toimimista tukevaa materiaalia, joista löytyy käytännön vinkkejä sekä apua opetustilanteisiin.

Luontopedagogiikka ilmenee toiminnassamme päivittäin. Nostamme aamupiirissä ja päivän toimintatuokioissa esiin luonnonilmiöitä ja luontoon liittyviä aiheita. Havainnoimme ympäröivää luontoa päivittäin ja opimme samalla luonnon kiertoa. Tarkkailemme erilaisia luonnonilmiöitä ja etsimme niille yhdessä selityksiä.

Toteutamme toimintaamme projektilähtöisesti. Projektien aiheet kumpuavat luontoaiheista, joita lapset nostavat esiin spontaaneissa tilanteissa, sekä lasten mielenkiinnon kohteista. Osallistamme lapset mukaan toiminnan suunnitteluun alusta alkaen ja pohdimme yhdessä miten projektin toteutamme. Projektit myös elävät tilanteen mukaan ja muokkautuvat lasten toiveiden ja mielenkiinnonkohteiden mukaan. Työskentelemme saman projektiaiheen parissa pidemmän aikaa ja käytämme projektin aikana monipuolisesti eri pedagogisia menetelmiä. Projektilähtöinen oppiminen on lapsia hyvin osallistava työtapa, jossa jokainen lapsi saa äänensä kuuluviin ja pääsee vaikuttamaan toiminnan sisältöön.

Lapsille järjestetään mahdollisuuksia tutkia, kokeilla ja toimia itsenäisesti luonnossa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat tarjoavat elämyksiä ja vahvistavat lasten oppimismotivaatiota. Tavoitteena on, että lapset käyttävät kaikkia aistejaan, liikkuvat, kehittävät muistiaan ja mielikuvitustaan sekä nauttivat oivaltamisesta.

Oma pihamme toimii myös hyötypuutarhanamme. Toteutamme lasten kanssa yhdessä kaupunkiviljelyä, joka tarjoaa lapsille samalla elämyksellistä ympäristökasvatusta. Opettelemme kiertotaloutta ja kierrätystä, viljelemme lasten kanssa sekä sisällä että ulkona erilaisia kasveja ja yrttejä. Uпотamme sormet multaan ja hämmästelemme kasvun ihmettä, tutkimme ja kokeilemme, havainnoimme ja opimme, sekä kasvatamme itsellemme samalla lähiruokaa ja luomuruokaa omalla pihallamme.

3.5. Leikkien ja liikkuen

Lapsi on aktiivinen oppija, joka oppii parhaiten vuorovaikutuksessa muiden lasten kanssa leikin avulla. Leikki on lapsen omaehtoisen oppimisen luontaisin ilmenemismuoto. Leikin kautta lapsi tutkii, kokeilee ja jäsentää omaa maailmankuvaansa.

Leikin merkitys lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta on tärkeä. Leikille pyrimme järjestämään riittävästi aikaa niin, että lapsi saa rauhassa keskittyä etenevään leikkiin yhdessä ystävän kanssa. Yhdessä he oppivat leikkiessä kaiken aikaa, mukavalla tavalla. Hyviä kaveritaitoja, kuten toisten huomioon ottamista, lelujen jakamista, kohteliaita käytöstapoja ja erimielisyyksien ratkomista, harjoitellaan päivittäin. Leikkejä ideoidaan ja kehitellään sen mukaan, mikä milloinkin tuntuu lapsia kiinnostavan. Aikuiset tarjoavat mahdollisuuksia ja välineitä näiden leikkien kehittämiseen.

Luomme aktiivisen ja liikkuvan toimintakulttuurin päiväkotimme päivittäisillä liikunnallisilla aktiviteeteilla. Liikumme päivittäin monipuolisesti sekä vapaasti, että ohjattujen leikkien yhteydessä, ja turvaamme samalla lasten riittävän päivittäisen liikunnan.

3.6. Yhdessä

Päiväkodissa korostetaan yhdessä toimimista ja tekemistä. Lapsi saa tukea omalle kasvulleen ja kehitymiselleen ryhmän aikuisilta ja muilta lapsilta. Toiminta perustuu toisaalta jokaisen lapsen henkilökohtaisiin ja toisaalta koko ryhmälle asetettaviin tavoitteisiin.

Toimimme pääasiassa yhtenä ryhmänä, mutta pienryhmätoiminta kuuluu myös osana toimintaamme. Pienryhmissä lasten osallisuus ja yksilöllinen kohtaaminen toteutuvat parhaalla mahdollisella tavalla.

Yhteistyö päiväkodin ja vanhempien välillä on avointa ja tasavertaista, arkista kanssakäymistä, joka pohjautuu avoimuuteen ja luottamukseen. Meidän tehtävämme on turvata lapselle rauhallinen ja kiireetön ympäristö unohtamatta arjen pyörytystä.

” EI LAPSELLA SAA OLLA KIIRE JA HOPPU,
EIKÄ AAMUKAAN KUIN MAAILMANLOPPU.
LAPSI TARVITSEE SYLIN JA HOIVAA,
ON SUUREKSI KASVU HIDASTA, LOIVAA.
YHDESSÄ OPIMME ELÄMÄNTAITOJA,
TUNNEMME, KOEMME, OLEMME AITOJA!
JA KAIKKIEN AIKUISTEN VASTUULLA ON,
ETTEI LAPSEN OLO OLE TURVATON.”

4. TOIMINNAN TÄRKEIMMÄT TAVOITTEET

- Lapsen kehitystä tuetaan niin, että hänellä on mahdollisuus kasvaa myönteisen minäkuvan ja terveen itsetunnon omaavaksi tasapainoiseksi, itseensä luottavaksi yksilöksi.
- Yhteistyö vanhempien kanssa, kasvatuskumppanuus
- Sosiaalisten taitojen vahvistuminen yhdessä toimimalla ja yhdessä leikkien.
- Vuorovaikutustaitojen kehittyminen
- Että lapsi säilyttää oppimisen ilon ja uskaltaa rohkeasti kokeilla ja yrittää lannistumatta.
- Eettisen kasvun tukeminen – rehellisyys, vastuuntunto itsestä ja muista, toisen arvostaminen ja kunnioittaminen, oikea ja väärä

5. YHTEISTYÖSUUNNITELMA

5.1. Yhteistyö kotien kanssa

- Kotien kanssa tehtävä yhteistyö on päivittäistä, arkista ja avointa kohtaamista tuonti- ja hakutilanteissa.
- VASU-keskustelut yhteisen kasvatuskäsityksen ja tavoitteiden löytämiseksi. Tarvittaessa ylimääräisiä keskusteluja perheiden kanssa
- Lasten ja vanhempien yhteiset joulu- ja kevätjuhlat, isovanhempien päivä, erilaiset retket yhteistyössä vanhempien kanssa
- Sähköisenä tiedustuskanavana Muksunkirja, johon päivitetään viikko-ohjelma ja tiedotteet.
- Ennen hoidon alkua tutustuminen päiväkotiin.
- Vanhemmilla mahdollisuus osallistua arjen suunnitteluun erilaisilla ideoilla

5.2. Henkilöstön yhteistyö

- päivittäiset palaverit/suunnittelutuokiot päivälevon aikaan
- yhteiset hetket, retket ja juhlat

6. ARVIOINTISUUNNITELMA

6.1. Lasten kehityksen ja oppimisen seuranta ja arviointi

- kasvunkansiot
- valokuvaaminen, havaintojen kirjaaminen kasvunkansioihin
- dokumentointi
- VASU- keskustelut vanhempien kanssa kerran vuodessa
- ryhmävasun laatiminen
- arkipäivän keskustelut vanhempien kanssa, sekä palautteen hyödyntäminen
- Lapsen kehittymisen ja oppimisen seuranta ja arviointia tehdään jatkuvasti yhteisesti sovittujen kasvatuskäsitysten ja tavoitteiden pohjalta, lapsen henkilökohtaista VASUa toteuttaen.

6.2. Toiminnan arviointi

- Toimintaa arvioidaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin käyttäen apuna tätä toimintasuunnitelmaa, ryhmävasua sekä lasten henkilökohtaisia VASUja.
- toimintakertomus menneestä vuodesta, sisältäen myös arvioinnin.